

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОГО, НЕОЛІМПІЙСЬКОГО ТА АДАПТИВНОГО СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт,
освітньою програмою «Спорт»

на тему: «**ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЧЕРЛІДЕНГУ В
УКРАЇНІ**»

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Молявіної Ані Валентинівни

Науковий керівник: Кропивницька Т.А.
кандидат наук з фізичного виховання та
спорту, доцент

Рецензент: Боляк А. А., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент,
президент Федерації чирлідінгу та
чирспорту України

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 5 від 20.12.2023 р.)

Завідувач кафедри: Кропивницька Т.А.
кандидат наук з фізичного виховання та
спорту, доцент

_____
(підписе)

Київ – 2023

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ВИДУ СПОРТУ	7
1.1 Поняття організаційне забезпечення, його сутність	7
1.2 Сучасні тренди в управлінні виду спорту	12
1.3 Хронологія формування організаційних засад функціонування черліденгу в світі та Україні	15
1.4 Проблеми пов'язані з системою управління розвитку черліденгу в Україні.	19
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	23
2.1. Методи дослідження	23
2.2. Організація дослідження	27
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ЧЕРЛІДЕНГУ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ	29
3.1. Підходи до розвитку черліденгу в Японії та Таїланді	29
3.2. Європейські кращі практики з розвитку черліденгу (на прикладі Німеччини)	33
3.3. Фактори успіху спортсменів з США	39
Висновки до розділу 3	45
РОЗДІЛ 4. СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЧЕРЛІДЕНГОМ В УКРАЇНІ	46

4.1. Порівняльний аналіз вітчизняної та зарубіжних практик системи управління розвитку черліденгу	46
4.2. Шляхи вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні	50
Висновки до розділу 4	55
РОЗДІЛ 5. АНАЛІЗ ТА ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ І ДОСЛІДЖЕННЯ	56
ВИСНОВКИ	61
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64
ДОДАТКИ	71

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВФЧ – Всеукраїнська федерація черліденгу
МОК – Міжнародний олімпійський комітет
НВФ – Національна Всеукраїнська федерація черліденгу
СКУ – Спортивний комітет України
США – Сполучені Штати Америки
ФЧМСУ – Федерація черліденгу та мажорет спорту України
ФЧЧСУ – Федерація чирлідінгу та чирспорту України
ААССА – American Association of Cheerleading Coaches and Administrators
САТ – Cheerleading Association of Thailand
ССВД – The Cheerleading and Cheerdance Association Germany
ЕСА – European Cheerleading Association
ЕКУ – European Cheer Union
FJCA – Foundation of the Japanese Cheerleading Association
ІАМ – International Association of Majorette-Sport
ІКУ – International Cheer Union
ІФС – International Federation of Cheerleading
JCA - Japan Cheerleading Association
NCA – National Cheerleaders Association
NFHS – National Federation of State High School Associations
UCA – Universal Cheerleaders Association
USA Japan – United Spirit Association Japan
USASF – United States All Star Federation
WCA – World Cheerleading Association

ВСТУП

Актуальність теми. За останні роки на спортивну арену вийшло багато нових видів спорту. Нині протікає процес їх становлення та формування, пов'язаний з визначенням змісту рухової діяльності, підготовкою кваліфікованих тренерських кадрів, вдосконалення правил та критеріїв, суддівства тощо. Серед нових видів спорту черліденг займає особливе місце.

Як вид спорту, черліденг зародився в 70-х роках минулого століття в США. На оригінальній мові «Cheerleading» означає: «cheer» – це заклик, вигук, крик; «leader» – лідер.

Черліденг стрімко розвивається і набирає популярності в усьому світі. Він поєднує в собі елементи акробатики, танців, художньої та спортивної гімнастики. Містить складно координаційні та видовищні елементи [1, 3]. Висока популярність черліденгу також пояснюється тим, що цей вид спорту немає вікових обмежень: у спортивних командах можна зустріти учасників від шести до сорока і більше років [4]. Позитивним фактором подальшого розвитку стане включення черліденгу до програми Всесвітніх ігор 2025 р. у Ченду (КНР).

Черліденг є не тільки самостійним видом спорту. Він ще й супроводжує багато спортивних змагань з ігрових видів спорту, таких як футбол, баскетбол та інші, посилюючи їхню видовищність [17].

Історія розвитку черліденгу в Україні займає досить короткий проміжок часу. Він зародився лише в 2005 році, але це не стало на заваді нашим спортсменам досягти істотних успіхів у змаганнях світового рівня: I місце на Чемпіонаті КНР у 2017 році в номінації чер-данс та джаз команда, перемога на Чемпіонаті світу серед студентів 2017 в Орландо (США) в номінації хіп-хоп дует, III місце на Чемпіонаті світу серед студентів у 2018 році в США в номінації чер-данс та фрістайл дует та ще багато інших перемог на світовій арені [5].

Головним в системі забезпечення спорту виступає організаційний компонент. Саме від ефективності його реалізації залежить розвиток

матеріально-технічної бази, кадрова політика, фінансування, і як результат – кількість осіб, які займаються, та досягнення на міжнародній арені.

Результати аналізу наукової літератури свідчать про переважну увагу таким питанням, як ефективність тренувального процесу черлідерів (Луценко Л.С., Зінченко І.О.) [42], планування і організацію багаторічного процесу підготовки (Іванченко Ю.М.) [43], особливості змагальної діяльності (Боляк А.А., Крикун Ю.Ю. та ін.) [22]. В той же час в доступній літературі ми не знайшли робіт, присвячених сучасним аспектам розвитку черліденгу, проблемам організаційного аспекту формування черліденгу, як виду спорту, засадам розвитку черліденгу в світі та на території України тощо.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконується згідно Плану НДР НУФВСУ на 2021 – 2025 рр. за темою 1.4 «Теоретико-методологічні засади розвитку професійного, неолімпійського та адаптивного спорту в Україні в умовах реформування сфери фізичної культури і спорту» (номер державної реєстрації 0121U108294).

Мета дослідження – вдосконалення організаційних засад розвитку черліденгу в Україні.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити наукову інформацію щодо функціонування організаційної системи управління видом спорту на міжнародному та національному рівнях та виділити проблеми організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні.

2. Вивчити організаційні засади розвитку черліденгу у провідних країнах-лідерах (Японія, Німеччина, Таїланд, США) .

3. Порівняти вітчизняну систему організації і управління черліденгом з зарубіжними практиками.

4. Визначити перспективні шляхи вдосконалення організаційних засад розвитку черліденгу в Україні.

Об'єкт дослідження: система організації та управління розвитком черліденгом в світі та Україні.

Предмет дослідження: основні компоненти організаційно-управлінської системи черліденгу.

Методи дослідження: аналіз наукових джерел, інформації спортивних федерацій; синтез та узагальнення; порівняння та аналогія; системний підхід; експертне опитування; статистична обробка даних.

Наукова новизна:

- вперше здійснено порівняльний аналіз кращих зарубіжних практик і існуючої організаційної системи функціонування черліденгу з практиками в Україні; виділено їх сильні та слабкі сторони;
- доповнено наукові відомості про розвиток черліденгу в Україні;
- проведено аналіз структури та методи управління черліденгом в Україні;
- дослідження може розглядати соціокультурний контекст черліденгу в Україні, враховуючи його історію, поширення, популярність серед молоді та вплив на суспільство.

Практична значимість. Результати дослідження можуть бути використані:

- українськими спортивними федераціями черліденгу;
- спеціальними закладами вищої освіти України в освітньому процесі при викладанні дисципліни «Неолімпійський спорт».

Апробація результатів дослідження.

У період написання магістерської роботи опубліковано тези, які стосуються даного дослідження за темою: «Монополія чи конкуренція: організаційні проблеми вітчизняного спорту (на прикладі черліденгу)» у збірнику тез доповідей XVI Міжнародної конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух».

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається з вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаної літератури та додатку. Загальний обсяг роботи – 79 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ВИДУ СПОРТУ

1.1 Поняття організаційне забезпечення, його сутність

Спорт є невід'ємною частиною життя кожної людини. Ми якщо не займаємося ним, то обов'язково спостерігаємо за спортивними подіями: якщо не наживо, то за екраном телевізора. За красивим та бездоганним виступом спортсмена стоїть багаторічна підготовка, виснажливі тренування. Без допомоги держави та інших джерел фінансування, кваліфікованого тренерського складу, організації тренувального процесу спортсмену важко досягти достойних результатів.

Поняття "організація" визнається як внутрішній порядок і система взаємодії окремих компонентів у межах єдиного цілого, який визначається відповідною структурою. Конкретні організації у галузі фізичної культури і спорту, починаючи від спортивних команд і закінчуючи міжнародними спортивними організаціями, представляють собою об'єднання людей та координацію різних функцій, спрямованих на досягнення спільної мети відповідно до законів і правил, які визначені у їхньому положенні та статуті [31].

Термін "забезпечення" варто розглядати як своєчасне створення та передачу якісної інформації в межах системи управління підприємством. Вчені досліджують поняття "організаційне забезпечення" з чотирьох різних підходів. У міжнародному словнику організаційне забезпечення розглядається з точки зору системного підходу, який визначає його як "складний комплекс стійких, свідомо створених зв'язків та взаємодії елементів виробничо-управлінської системи, що виникають під час її функціонування та розвитку підприємства" [3].

Цей підхід буде ефективним, якщо визначені ясні цілі та довгострокова стратегія підприємства і якщо він адаптований до вимог сучасної ринкової

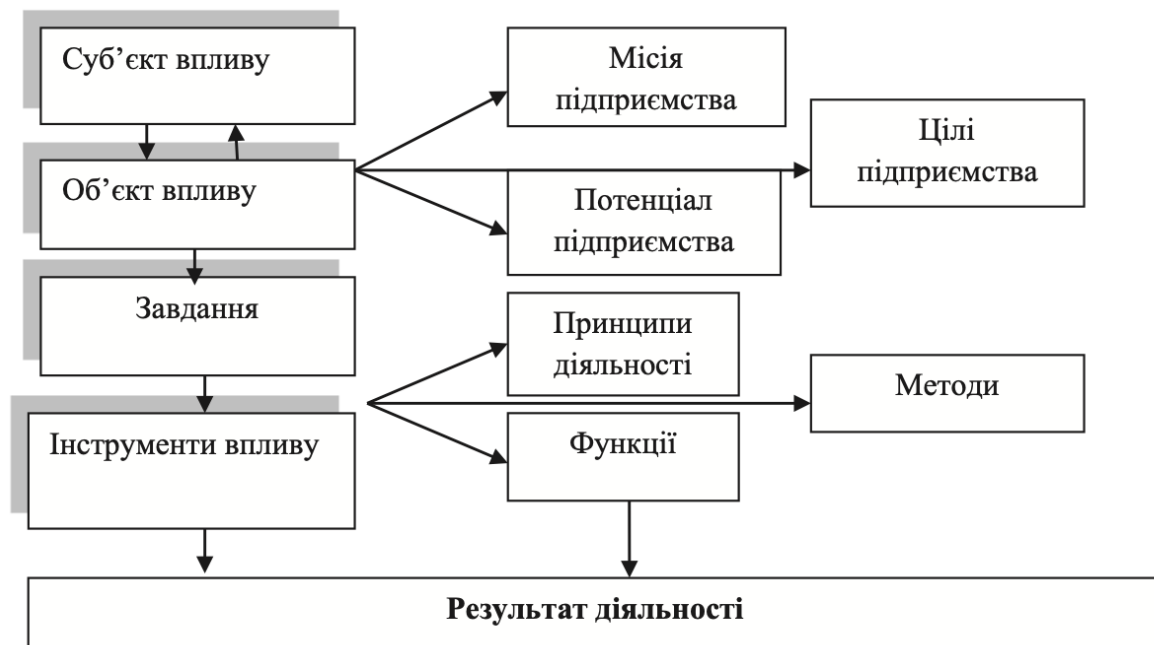

економічної системи. М.М. Єрмошенко [17] використовує процесний підхід і наголошує, що "організаційне забезпечення" означає створення всіх необхідних умов для нормального функціонування, включаючи забезпечення кадровими, фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами, спрямованими на створення умов для здійснення діяльності. За процесним підходом, ефективність функціонування підприємства залежить від забезпечення різноманітними ресурсами, і не враховується вплив зовнішнього середовища.

Також, приділяють увагу структурному підходу, вказуючи на те, що "організаційне забезпечення" означає систему положень, інструкцій, наказів, кваліфікаційних вимог та інших документів, які регламентують організаційну структуру та взаємодію компонентів системи [1].

Цей підхід зосереджується на документації, яка контролює процес функціонування підприємства, і передбачає, що відділи виконують свої функціональні обов'язки. Однак цей метод не є гнучким і може створювати проблеми при виконанні завдань, які вимагають адаптації до ситуаційних змін. Крім того, він не враховує постійних змін у зовнішньому середовищі і не відповідає вимогам сучасних умов господарювання.

Нормативний підхід описується як "сукупність методів та засобів, що регламентують взаємодію працівників з технічними засобами та між собою під час розробки та експлуатації системи". За цим підходом використовуються нормативні документи з різним ступенем обов'язковості для забезпечення взаємодії. Можна сказати, що цей підхід доповнює попередні, оскільки він базується на нормативах, які можуть бути обов'язковими для виконання [2]. На (Рис. 1.1) представлено шляхи для досягнення результату діяльності.

Рис. 1. 1. Організаційне забезпечення елементів управління розвитком підприємством [2]

Організаційна структура виду спорту, такого як черліденг, може включати різні рівні управління і комунікації для забезпечення його розвитку та функціонування. Організаційна структура черліденгу містить такі елементи [6]:

- команди - це основна ланка в організаційній структурі черліденгу. Вони можуть бути представлені на різних рівнях, включаючи шкільні, університетські, клубні і професійні команди. Кожна команда може мати своїх керівників, тренерів і капітанів.

- федерації представляють інтереси черліденгу на національному рівні. Вони можуть встановлювати правила та стандарти для спорту, організувати змагання, встановлювати кваліфікаційні критерії для тренерів і суддів. Федерації також можуть сприяти розвитку черліденгу через навчальні програми та ініціативи [28].

- тренерський та адміністративний персонал: черліденгові команди та федерації мають тренерів, адміністраторів і інший персонал, які відповідають за організацію тренувань, участь у змаганнях, логістику та інші аспекти управління.

- спонсори та партнери можуть включати компанії, які надають фінансову підтримку, спортивний одяг, устаткування та інші ресурси. Співпраця зі спонсорами може допомагати командам і федераціям покращити свою діяльність та розвиток.

- спільнота та глядачі: черліденг часто має широкий спектр шанувальників. Взаємодія та використання соціальних мереж та медіа можуть сприяти популяризації спорту та залученню нових учасників.

- міжнародні організації: координують міжнародні змагання та розвиток спорту на міжнародному рівні.

- спортивний комітет України (СКУ) є важливим органом, який відповідає за організацію та розвиток спорту в Україні. Ця організація забезпечує координацію та підтримку різних видів спорту на національному рівні. СКУ регулює та сприяє розвитку різних видів спорту, включаючи черліденг, і сприяє їхньому включенню в спортивний календар та програми змагань [5].

- Міністерство молоді та спорту України відповідає за реалізацію державної політики в галузі спорту та молоді. Ця установа здійснює контроль над різними аспектами розвитку спорту, включаючи фінансування, спортивну інфраструктуру, і робить акцент на розвитку спорту серед молоді [25].

- судді черліденгу грають ключову роль у забезпеченні справедливих та об'єктивних результатів під час змагань. Вони оцінюють виступи команд згідно з встановленими правилами і критеріями, визначають бали та місця команд у змаганнях.

Загальна мета цієї організаційної структури - розвиток черліденгу, забезпечення конкурентоспроможності команд і сприяння популяризації спорту серед глядачів та молоді. Усі вищезазначені структури співпрацюють та спільно працюють, щоб досягти цих цілей [18].

Усі ці елементи організаційної структури об'єднуються для забезпечення успішного розвитку черліденгу, популяризації і стабільності цієї видовищної спортивної дисципліни. Вони допомагають створити належні умови для

виступів команд і груп черлідерів та забезпечують їхній ріст і процвітання. Організаційне забезпечення грає важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку черліденгу, забезпечує безпеку та ефективність виступів, а також сприяє його популяризації серед глядачів і спонсорів.

Організація підготовки та проведення спортивних змагань в Україні, зокрема в області черліденгу, здійснюється відповідно до положення (регламенту), яке має бути схвалене організаторами спортивних заходів. Назва "чемпіонату" і "Кубка" може бути надана лише офіційним спортивним змаганням. Офіційні спортивні заходи включаються до Єдиного календарного плану спортивних заходів України [15].

Порядок складання календарних планів та вимоги до змісту положення (регламенту) про офіційні спортивні змагання визначаються центральним органом виконавчої влади, який відповідає за формування державної політики у галузі фізичної культури та спорту [23].

Міжнародні спортивні змагання проводяться організаторами спортивних заходів на території України за рішенням центрального органу виконавчої влади, який відповідає за реалізацію державної політики у сфері фізичної культури та спорту. При цьому враховуються пропозиції відповідної спортивної федерації, яка має статус національної спортивної федерації, а також відповідних місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, які планують проведення цих змагань на своїй території. Ці міжнародні спортивні змагання включаються до Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів України [37].

Організатори спортивних заходів мають законне право використовувати назви цих заходів та їх символіку відповідно до чинного законодавства. Рекламні заходи на місцях проведення спортивних змагань здійснюються організаторами цих подій відповідно до вимог закону.

Організатори спортивних заходів можуть визначити виробників, чії товари (спортивний одяг, взуття, спортивне обладнання та інвентар)

обов'язково використовуються учасниками фізичної культури і спорту під час проведення відповідних спортивних подій.

Вирішення спорів, які виникають між суб'єктами у сфері фізичної культури і спорту, регулюється відповідно до чинного законодавства і зазвичай відбувається через постійно діючий спортивний третейський суд [25].

Отже, сутність організаційного забезпечення полягає в створенні внутрішнього середовища, яке дозволяє оптимально розподіляти ресурси (людські, фінансові, матеріальні) та керувати процесами з метою досягнення поставлених завдань і цілей. Організаційне забезпечення включає в себе планування, координацію, контроль, комунікацію та інші аспекти, що допомагають організації працювати ефективно.

У контексті спорту, організаційне забезпечення визначається як процеси та структури, що допомагають забезпечити вдалу підготовку, проведення та контроль спортивних змагань, тренувань і інших спортивних заходів. Це включає в себе формування команд, розробку правил і регуляції, забезпечення безпеки учасників, привертання спонсорів і глядачів, а також ведення адміністративних і організаційних процесів, що допомагають спортивним подіям відбуватися успішно і згідно з встановленими стандартами.

1.2 Сучасні тренди в управлінні виду спорту

Спортивна індустрія розвивається з кожним роком все швидшими темпами. З'являються нові тенденції та рухи. У сфері управління також спостерігаються відповідні зміни. Поняття управління як процес — це сукупність дій людини, яка забезпечує досягнення бажаного результату, кінцевої мети. Сукупність ця постає низкою взаємопов'язаних послідовних етапів, які називаються функціями. Умовно їх поділяють на основні та сполучні (об'єднувальні) (рис. 1.2) [17].

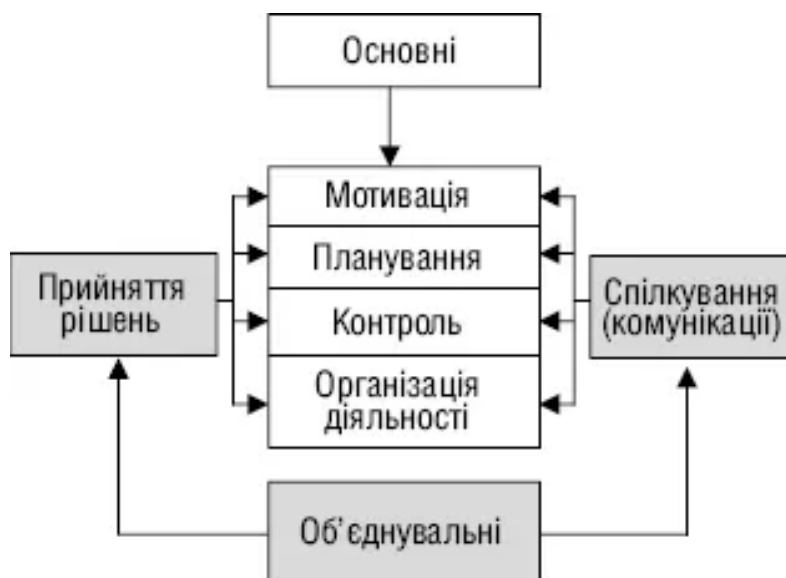

Рис. 1.2. Основні та об'єднувальні функції управління [17]

Відповідно тренд – це напрям розвитку чого небудь. В сфері управління спортом ми спостерігаємо тенденції до зростання населення, збільшується кількість спортивних клубів. А саме в черліденгу спостерігається тенденція до змагальної діяльності. Так як ще кілька років тому, цей вид спорту вважали більш розважальним, то зараз створення Національної Всеукраїнської федерації з черліденгу та затвердження черліденгу як виду спорту на законодавчому рівні дають йому нове життя. Наказом Держкомспорту України № 419 черліденгу було надано статус виду спорту, офіційно визнаного в Україні. З 2005 р. в Україні щорічно проводяться чемпіонат і Кубок України з черліденгу [18].

Поступово управлінська система вдосконалюється. Вона стає більш автоматизованою, що краще налагоджує всі процеси на всіх рівнях діяльності і допомагає економити час та робити організаційний процес більш ефективним.

Сучасні тренди в управлінні видами спорту, зокрема черліденгом, відображають низку важливих змін та інновацій, спрямованих на покращення та розвиток цієї спортивної дисципліни. Важливо врахувати, що черліденг – це вид спорту, який включає в себе командні виступи, акробатичні елементи та хореографію, і він також піддається впливу сучасних тенденцій у спортивному управлінні [32]

Ці тренди в управлінні черліденгом сприяють розвитку цього виду спорту, розширенню аудиторії та покращенню якості змагань і виступів. Вони

також дозволяють черліденгу залишатися актуальним і конкурентноздатним у сучасному спортивному середовищі.

Також, один з цікавих підходів до управління видами спорту описаний в концепції «Спорт ком» Валентина Прибульського, який передбачає інтеграцію сучасних методів та принципів у спортивний менеджмент. Основні аспекти цієї концепції можна описати наступним чином [65]:

- системний підхід: концепція «Спорт ком» ґрунтується на системному підході до управління. Управління видами спорту розглядається як інтегрована система, де кожен елемент взаємодіє з іншими для досягнення спільних цілей. Це передбачає пошук оптимальних рішень для підвищення ефективності та результативності .

- професіоналізм управління: у концепції «Спорт ком» надається велика увага професіоналізму управлінців у сфері спорту. Це означає відданість стандартам і кращим практикам, а також високу компетентність в управлінні та розвитку спортивних видів.

- маркетинг і комунікації: управління видами спорту включає в себе активний маркетинг і комунікації для залучення глядачів, спонсорів і прихильників. Використання сучасних медіа та соціальних мереж є важливим елементом стратегії просування спорту [35].

- технологічний прогрес: концепція «Спорт ком» враховує важливість використання сучасних технологій у спорті. Це може включати в себе використання аналітичних інструментів для покращення тренувань, створення віртуальних стадіонів для трансляції змагань та інші інновації.

- стратегічне планування: важливим елементом концепції «Спорт ком» є стратегічне планування. Управління видами спорту повинно мати чітку стратегію для досягнення довгострокових цілей, включаючи розвиток талановитих спортсменів і підвищення зацікавленості глядачів.

Концепція «Спорт ком» відображає сучасні підходи до управління видами спорту, враховуючи потреби і виклики сучасного спортивного середовища. Вона

ставить перед собою завдання підвищити професіоналізм управління та розкрити потенціал розвитку спорту у всій його різноманітності.

1.3 Хронологія формування організаційних засад функціонування черліденгу в світі та Україні

Черліденг – типово американський вид спорту, вже майже десяток років вважається не просто розвагою, яка несе певне естетичне навантаження, але й серйозним видом спорту [7].

Як естетична фізкультурна традиція, він йде «корінням» вглиб віків на Балтійський півострів, у Давню Еладу. Саме там під час проведення Олімпійських ігор з'явилися перші групи підтримки. Проте до нашої ери Греція, що по праву вважається колыскою цивілізації, у питаннях прав слабкої статі була більш варварською ніж культурною та забороняла жінкам не тільки брати участь у змаганнях, але й підтримувати своїх атлетів. Тому першими черлідерами були чоловіки, а їхнім завданням було тішити спортсменів співами, грою на арфі та читанням віршів. Перші групи підтримок з'явилися ще у 197 році під час проведення Олімпійських ігор.

Черліденг, як вид спорту завдячує своїм зародженням і розвитком Америці. Хоча черліденг й асоціюється виключно з жіночими рухами, початково черлідерами були американські прихильники футболу. Перший клуб груп підтримки був створений у Нью-Джерсі в Принстонському Університеті у 1865 р. Саме в цьому університеті пролунала перша кричалка [32]. Але роком зародження черліденгу все ж прийнято вважати 1898 р. – хлопці вперше підтримали команду Міннесотського університету синхронними танцями та декламацією віршів. Тільки у 1906 р. На стадіонах почали виступати групи підтримки з дівчат, залучаючи на трибуни глядачів не лише спортивною майстерністю, але й жіночою красою [22]. Американці за допомогою черліденгу прагнули комфортну, веселу атмосферу для глядачів та сприятливий, морально-психологічний клімат для спортсменів.

В Америці черліденг вважається президентським видом спорту. Черлідерами у свій час були перші особи країни: Франклін Рузвельт, Дуайт Ейзенхауер і Джордж Буш [21].

Таблиця 1.1

Хронологія формування організаційних засад функціонування черліденгу в світі

Дата	Подія
19 століття	створення чоловічих груп підтримки в американських університетах.
Початок 20 століття	черліденг поширюється серед жінок, виступи на стадіонах.
1948 рік	створено першу національну організацію черліденгу в США – National Cheerleaders Association, яка поклала початок стандартам і правилам для черлідерів [60].
1974 рік	утворення Cheerleading Association and Register of Ireland в Ірландії, однієї з перших національних організацій, що сприяла поширенню черліденгу за межами США [44].
1990-2000 роки	Збільшення популярності черліденгу як самостійної спортивної дисципліни. Вид спорту розвивається на рівні коледжів і університетів.
2001 рік	утворення International Federation of Cheerleading, яка стала впливовим міжнародним органом, що розвиває черліденг і популяризує його на міжнародному рівні [55].
2004 рік	включення черліденгу в розділ «Cheerleading and Dance» Федерації всесвітнього університетського спорту, що дало можливість проводити чемпіонати світу з черліденгу серед студентів [22].
2004 рік	у столиці США, Вашингтоні, засновано International Cheer Union, яка стала провідною міжнародною організацією для черліденгу. ICU працює над розвитком черліденгу, встановленням стандартів та регулюванням міжнародних змагань [58].
2013 рік	ICU провела перший чемпіонат світу з черліденгу та рекреаційного черліденгу в США [59].
2014 рік	вперше в історії ICU відбувся чемпіонат світу серед дітей і юніорів з черліденгу [13].

У буквальному перекладі на українську мову «черлідер» – це лідер тих, хто кричить на стадіонах («cheer» – вигук, «leader» – лідер). Українською

мовою «групи підтримки» звучить більш звично, але не відображує істинного значення черліденгу. Тому краще не користуватися перекладом. Не називаємо ж ми футбол «ножним м'ячем», бокс – «ударом», не шукаємо синонімів хокею та баскетболу [8].

Таким чином, в перші роки існування черліденг був більш поширений серед чоловіків, але під час та після другої Світової війни все змінилося. Нині більше 90% спортсменок жіночої статі займається черліденгом в порівнянні з чоловіками.

Хронологія формування організаційних засад функціонування черліденгу в світі свідчить про значний шлях розвитку цього виду спорту. З початку свого виникнення в американських університетах у 19 столітті, черліденг став не тільки частиною спортивних подій, але й об'єктом популярності серед жінок на початку 20 століття. Важливим кроком у формуванні організаційних засад було створення National Cheerleaders Association (NCA) в 1948 році, яка встановила стандарти і правила для черлідерів. Поступово черліденг набував популярності в Україні та за її межами, зокрема завдяки діяльності міжнародної організації ICU (International Cheer Union). Чемпіонати світу з черліденгу та рекреаційного черліденгу, які проводяться ICU, стали важливими подіями у цій галузі. Робота ICU сприяє розвитку черліденгу в різних країнах шляхом підтримки тренерів, суддів, спортсменів та створення необхідної інфраструктури. Таким чином, черліденг перетворився з американського феномену в глобальний вид спорту, який набуває все більшого визнання і популярності на міжнародному рівні. Розглянемо хронологію зародження черліденгу в Україні [19].

Таблиця 1.2

Хронологія зародження черліденгу в Україні та формування його організаційних засад

Дата	Подія
2000-2007 роки	поява черліденгу в Україні. Перші команди в університетах та інших навчальних закладах [51].
2005 роки	офіційне визнання черліденгу в Україні [21].

Продовження таблиці 1.2

2007 рік	засновано Національну всеукраїнську федерацію черліденгу (НВФЧ). НВФЧ визнається і стає членом Міжнародної федерації черліденгу (ICU), що дало можливість українським команд брати участь у міжнародних змаганнях [35].
2013 рік	відбулися перші чемпіонати України з черліденгу, організовані НВФЧ [9].
Сьогодні	Черліденг продовжує розвиватися в Україні. Нові команди з'являються у різних містах країни, а учасники мають можливість змагатися як на національному, так і на міжнародному рівні. В Україні також активно розвивається студентський черліденг, що сприяє популяризації цього виду спорту серед молоді [36].

Упродовж цих років НВФЧ відіграла ключову роль у створенні організованого та структурованого черліденгу в Україні. Вона сприяла розвитку правил та стандартів, організації змагань та виступів, а також забезпеченню участі українських команд у міжнародних заходах. Цей процес дозволив черліденгу стати важливою і популярною спортивною дисципліною в Україні [22].

Ця хронологія відображає еволюцію черліденгу в світі та його формування в Україні, включаючи створення організаційних структур та розвиток цього захоплюючого виду спорту.

З 6 по 8 грудня 2016 року в Лозанні (Швейцарія) на засіданні Виконавчої ради Міжнародного олімпійського комітету (МОК) було прийнято попередньо визнати черліденг олімпійським видом спорту. Остаточне затвердження черліденгу, як олімпійського виду спорту прогнозується на 2024 рік [4]. А це, в свою чергу, сприяє зацікавленості дітей та дорослих до занять у спортивних секціях, зокрема з черліденгу.

Згідно з останніми статистичними даними, у сфері спортивного черліденгу в Україні активно займається приблизно 1200 спортсменів. У порівнянні з іншими країнами, така кількість представників цього виду спорту в Україні є помірною [22].

У Сполучених Штатах Америки відзначається значно вища кількість спортсменів-черлідерів, досягаючи цифри у 3 млн осіб. Це вказує на великий попит та популярність черлідінгу в США [58].

У Японії черлідінг також є досить популярним видом спорту, і кількість спортсменів становить трохи більше 3000 осіб. Ця кількість свідчить про активний розвиток черлідінгу в країні Сходу [44].

Натомість, у Таїланді та Німеччині кількість зайнятих спортсменів у черлідінгу менша і становить менше 2000 осіб в кожній з цих країн. Такий рівень участі свідчить про менший розмір черлідінгової спільноти в цих країнах у порівнянні з більшими національними спільнотами, такими, як США та Японія.

1.4 Проблеми пов'язані з системою управління розвитку черлідінгу в Україні.

На сучасному етапі спорт – це складний системний об'єкт управління. Як і будь яка сфера суспільної діяльності, він потребує структурування та упорядкування, організації, системності, які б направили його розвиток у загальносуспільне та загальнокультурне русло.

Міжнародна і вітчизняна системи управління спортом склалися історично. Їх діяльність та функціонування ґрунтуються на принципах цілісності, людиноцентризмі, системності, гуманізмі.

Однак для досягнення поставленої мети у спорті, управління ним має бути ефективним. Успішність вирішення проблем у сфері спорту безпосередньо залежить і від побудованої організаційної структури управління. Крім того, управління у сфері спорту має забезпечити поступальний розвиток фізичної складової і духовного світу кожної особистості [1].

Поняття «сфера спорту» часто зустрічається в роботах, присвячених вивченню «європейської моделі сфери фізичної культури і спорту» [24] та їхнього досвіду щодо регулювання рухової активності та спорту [30, 32] для подальшого його використання в процесі реформування вітчизняної системи

управління фізичною культурою і спортом. Це пояснюється тим, що в країнах Європейського Союзу вся діяльність людей, пов'язана з використанням фізичних вправ, віднесена до «сфери спорту» [31].

Черліденг, як вид спорту в нашій країні має теж свої недоліки, що негативно впливає на темпи його розвитку. На даний час ми маємо три федерації з черліденгу: Національна Всеукраїнська федерація з черліденгу президентом якої виступає Крикун Ю.; Федерація чирлідінгу та чирспорту України (президент Боляк А.) та Федерація черліденгу та мажорет спорту України, (президент Плішакова О.). Але тільки одна з перерахованих вище федерацій має статус «національна» та визнана Міністерством молоді та спорту України та ICU [33, 34]. Наступні дві є громадськими організаціями, які функціонують та розвиваються самостійно і не підпорядковуються першій.

Україна стикається з низкою проблем, пов'язаних із системою управління розвитком черліденгу, а також системи спорту взагалі.

1. Фінансування та інфраструктура: більшість команд та спортсменів стикаються з цими труднощами, які впливають на їх можливості для тренувань, участі в змаганнях та розвитку. Також, потребують покращення умов проведення змагань, оскільки не всі міста мають спеціалізовані спортивні заклади для проведення змагань та виступів відповідно міжнародним стандартам [15].

2. Недостатня популярність і визнаність: у порівнянні з іншими видами спорту, черліденг є не достатньо відомим в Україні. Це ставить під загрозу привабливість цього виду спорту для молоді та інших спортсменів.

3. Кваліфіковані тренери та судді: брак тренерів і суддів ускладнює, як розвиток черліденгу, так і проведення справедливих змагань. Професійне навчання та сертифікація тренерів і суддів мають велике значення для підвищення рівня черліденгу в Україні [49].

4. Недостатній маркетинг і популяризація: черліденг має потенціал для привертання уваги глядачів і спонсорів, але необхідні більші зусилля з боку

популяризації цього виду спорту. Важливо створити ефективні маркетингові кампанії та привернути спонсорську підтримку для команд і змагань.

5. Відсутність єдиного регулятора: в Україні відсутня єдина організація, яка б контролювала та координувала розвиток черліденгу. Це призводить до роз'єднаності та розсіяння зусиль між різними організаціями, що може ускладнити управління черліденгом та розвиток цього виду спорту [21].

Загальною метою вирішення цих проблем є підвищення рівня розвитку черліденгу в Україні та сприяння його популярності та визнанню серед населення та влади.

Висновки до розділу 1

Розглянуто ключові аспекти організаційного забезпечення черліденгу; представлено поняття організаційного забезпечення та його сутність; встановлено сучасні тренди в управлінні видами спорту; розкрита хронологія зародження та функціонування черліденгу в світі та Україні, у тому числі формування його організаційних засад.

1. Поняття організаційного забезпечення виду спорту виявилось ключовим у зрозумінні і аналізі процесу розвитку черліденгу, адже ефективне управління та керівництво грали важливу роль у його становленні та поширенні. Сучасні тренди в управлінні видами спорту підкреслюють важливість ефективних організаційних засад для досягнення успіху та популяризації спортивних дисциплін.

2. Хронологія формування організаційних засад функціонування черліденгу в світі та Україні демонструє важливі кроки у розвитку цього виду спорту, від його початків в американських університетах до міжнародного визнання. Формування національних та міжнародних організацій, таких як National Cheerleaders Association і International Cheer Union, відіграли важливу роль у встановленні стандартів та правил для черлідерів та у популяризації черліденгу за межами США.

3. До актуальних проблем системи управління розвитком черліденгу в Україні відносяться: фінансові, відсутність інфраструктури, а також необхідність в покращенні управлінської діяльності національних федерацій та організацій. Вирішення цих проблем вимагає спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи спортсменів, тренерів, організаторів та державні органи влади.

4. Дослідження організаційного забезпечення черліденгу в Україні вказує на важливість систематичного управління та підтримки для сприяння росту цього виду спорту в країні. Визнається важливість розробки ефективних стратегій, розвитку спортивної інфраструктури та надання підтримки спортсменам для подальшого просування черліденгу в Україні та забезпечення його конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Методи дослідження

Під час написання магістерської роботи використовувались наступні методи дослідження, обумовлені змістом поставлених завдань:

1. Аналіз наукових джерел та матеріалів: здійснювався загальний аналіз наукових статей, книг, тез і інших джерел, що стосуються черліденгу та організаційних аспектів його розвитку в Україні. Цей аналіз допоміг зрозуміти попередні дослідження і практичний досвід у цій галузі.

2. Синтез та узагальнення: систематизувалася та узагальнювалася інформація, отримана з наукових джерел та власних досліджень, задля створення цілісного уявлення про сучасний стан та потенціал розвитку черліденгу в Україні.

3. Порівняння та аналогія: порівнювалися організаційні підходи та практики розвитку черліденгу в Україні з досвідом інших країн або спортивних галузей. Це допомогло ідентифікувати успішні стратегії та можливі шляхи їх впровадження в українському спорті.

4. Системний підхід: розглядався організаційний аспект черліденгу в Україні як складна система, вивчалися взаємозв'язки між різними частинами цієї системи. Системний підхід допоміг визначити ключові фактори та проблеми, що впливають на розвиток черліденгу в Україні.

5. Експертне опитування: звернулися до експертів у галузі черліденгу та фахівців спортивних організацій, які надали цінні відгуки і рекомендації щодо поліпшення організаційних аспектів черліденгу в Україні. Експертне опитування допомогло збагатити аналіз інформацією від практиків галузі.

6. Статистична обробка даних: аналіз отриманих даних із опитувальників та анкет.

2.1.1. Аналіз наукових джерел та матеріалів. Цей метод передбачає детальне вивчення наукових джерел, які стосуються теми роботи, з метою зібрання необхідної інформації та отримання достовірних даних для подальшого їх опрацювання.

У контексті даної магістерської роботи науковими джерелами виступають: наукові статті та тези, монографії, кваліфікаційні роботи та підручники.

Нами були проаналізовані роботи таких авторів, як Боляк А. А. [7], Крикун Ю.Ю. [22], які вивчали особливості змагальної діяльності; Зінченко І.О. [17] та Іванченко Ю.М. [30], щодо планування і організації багаторічного процесу підготовки, також ці автори розкривають в своїх роботах таку проблематику, як підготовка спортсменів до змагань, організаційні засади розвитку спорту в наш час, менеджмент у спорті та інші. Також нами було проаналізовано та досліджено такі сайти про черліденг: FIFA Ranking [51], Національна Всеукраїнська федерація черліденгу [28], Департамент молоді та спорту [12], Федерація чирлідінгу та чирспорту України [34], Britannica [41], European Cheer Union [49], The Cheerleading Worlds [62].

2.1.2. Синтез та узагальнення. Аналіз дозволяє розділити предмет дослідження на окремі елементи для детального вивчення. В свою чергу синтез дозволяє поєднати ці окремі елементи або властивості в одну цілісність, отримати уявлення про їх взаємозв'язок та взаємодію. Аналіз і синтез взаємопов'язані і становлять єдиний процес, який відображає протилежності.

Узагальнення включає встановлення загальних властивостей і характеристик предмета дослідження. Це процес, за допомогою якого можна сформулювати загальні положення, умови і фактори.

Отже, застосування аналізу, синтезу і узагальнення на різних етапах дослідження дозволило нам вивчити організаційну систему черліденгу в Україні та світі, розкрити його складові частини та взаємозв'язки, а також

зробити загальні висновки щодо умов і факторів, які впливають на його розвиток.

2.1.3. Порівняння та аналогія. Метод порівняння використовується для встановлення подібностей або відмінностей між предметами і явищами. Його результативність залежить від дотримання наступних умов:

- порівнювати можна лише ті явища, які мають деякі об'єктивні загальні риси.
- порівняння повинно проводитися за найважливішими та суттєвими показниками.

Цей метод тісно пов'язаний з методом аналогії, який базується на вивченні подібностей або відмінностей між предметом дослідження і його аналогом. Висновки про наявність спільних характеристик у досліджуваному предметі робляться на основі характеристик предмета-аналога та їх схожості.

Застосування цих методів у наших дослідженнях допомогло виявити спільні і відмінні риси функціонування організаційної системи черліденгу в нашій державі та країн лідерах.

2.1.4. Системний підхід. Застосування системного підходу у дослідженні організаційних засад розвитку черліденгу в Україні було особливо корисним. Системний підхід охоплює аналіз та вивчення взаємозв'язків, взаємодії та впливу різних елементів системи на її функціонування та розвиток.

Шляхом застосування системного підходу, змогли розглянути черліденг як складну систему, де взаємодіють різні елементи, такі як спортсмени, тренери, федерації, спонсори, управління та інші зацікавлені сторони. Аналізували їх взаємозв'язки, вплив та взаємодію, щоб зрозуміти, як ці елементи сприяють або гальмують розвиток черліденгу в Україні [22].

Такий підхід дозволив нам отримати глибше розуміння системи черліденгу, виявити ключові фактори, що впливають на його розвиток, та розробити рекомендації щодо покращення організаційних засад. В цілому,

системний підхід був важливим інструментом у наших дослідженнях і сприяв збагаченню нашого розуміння розвитку черліденгу в Україні.

2.1.5. Експертне опитування. Експертне опитування виявилось цінним методом дослідження, який був використаний при написанні даної роботи. За допомогою цього методу були отримані думки та оцінки від кваліфікованих фахівців зі сфери черліденгу.

Експертами в даному опитуванні виступили 13 осіб, а саме президенти федерацій черліденгу та їх заступники, керівники спортивних клубів та тренери з черліденгу в Україні, які мають вагомий професійний досвід та знання про черліденг в Україні. Вони відповідали на запитання, пов'язані з організаційними аспектами розвитку черліденгу, надавали свої експертні думки та рекомендації.

Результати експертного опитування дозволили оцінити ефективність організаційних засад розвитку черліденгу в Україні. Вони стали основою для формулювання рекомендацій та стратегічних кроків, які були включені в магістерську роботу.

Професійні знання та досвід експертів (в середньому 10 і більше років) у сфері тренування черлідерів та управлінської діяльності сприяли формулюванню обґрунтованих експертних висновків щодо важливості організаційних аспектів для успішного розвитку черліденгу в Україні [37].

Експертне опитування допомогло зрозуміти головні проблеми, виклики та перспективи розвитку черліденгу в Україні, а також виявити важливі аспекти, які необхідно враховувати при розробці стратегій розвитку цієї спортивної галузі.

2.1.6. Статистична обробка даних. Для оцінки узгодженості думок експертів у сфері черліденгу нами було використано методи статистичної обробки даних.

1. Збір даних: методи дослідження застосовані в даній роботі, включають проведення експертного опитування, яке відображало думки

компетентних осіб у сфері черліденгу, щодо теми «Організаційні засади розвитку черліденгу в Україні». Для цього нами було розроблено анкету експертного опитування (див. додаток А).

2. Підготовка даних: перетворення текстової інформації на числові значення та кластерний аналіз даних.

3. Аналіз даних: оцінка ступеня зв'язку між даними. Це дозволяє визначити, наскільки схожими або відмінними є думки експертів у сфері черліденгу.

Ці методи дозволяють кількісно оцінити ступінь узгодженості думок експертів та надати об'єктивний аналіз їхніх поглядів.

2.2. Організація дослідження

На першому етапі (вересень 2022 р. – грудень 2022 р.) проведено пошук, аналіз і вивчення науково-методичної та спеціальної літератури, що стосується організаційних засад розвитку черліденгу в Україні. Цей етап дозволив обґрунтувати актуальність і напрями дослідження, сформулювати мету і завдання, визначити предмет і об'єкт досліджень, а також виокремити наукову новизну, практичну та теоретичну значущість роботи. Також були відібрані адекватні методи досліджень. На даному етапі здійснювалася підготовка перших двох розділів магістерської роботи, що стосуються організаційних аспектів розвитку черліденгу в Україні.

На другому етапі (січень 2023 р. – травень 2023 р.) проведено дослідження, спрямоване на вивчення особливостей функціонування черліденгу в Україні, аналіз основних показників розвитку цього виду спорту. Були складені таблиці, що допомогли візуалізувати зібрані дані. На завершальному етапі проводилася обробка отриманих результатів та оформлення третього і четвертого розділів магістерської роботи, що присвячені вивченню та аналізу організаційних засад розвитку черліденгу в Україні та міжнародного досвіду розвитку черліденгу в провідних країнах світу.

Третій етап (вересень 2023 р. – листопад 2023 р.) передбачав обговорення отриманих результатів дослідження, формулювання висновків та розробку практичних рекомендацій на основі здобутих знань про організаційні засади розвитку черліденгу в Україні. На цьому етапі були проведені обговорення результатів дослідження з науковим керівником, що сприяло формулюванню об'єктивних висновків. Крім того, розроблені практичні рекомендації, які можуть бути використані для подальшого розвитку черліденгу в Україні. На цьому етапі також проводилася остаточна підготовка магістерської роботи до захисту, включаючи оформлення тексту, перегляд і редагування, а також структурування роботи згідно з вимогами.

РОЗДІЛ 3.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ЧЕРЛІДЕНГУ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Аналіз міжнародного досвіду розвитку черліденгу в провідних країнах світу, які визначають та впливають на спортивний рух черліденгу. У Сполучених Штатах Америки, черліденг активно розвивається на всіх рівнях та відзначається масовістю та популярністю серед молоді. Європейські країни, такі як Велика Британія, Нідерланди та Україна, показують високий рівень підготовки черлідерів та активно беруть участь у міжнародних змаганнях. У Східній Азії, зокрема в Японії, черліденг є популярним видом спорту, де команди здобувають численні титули на міжнародних змаганнях. Аналіз підходів до розвитку черліденгу в цих країнах показує високий рівень розвитку та можливість вивчення кращих практик для впровадження в Україні.

Одним з важливих аспектів організації спорту є питання монополії та конкуренції. Монополія означає, що управління, регулювання та контроль за цим видом спорту зосереджені в одній федерації або організації. В свою чергу, конкуренція означає наявність кількох федерацій або організацій, які займаються керівництвом даного виду спорту [16]. В даному розділі представлені результати аналізу підходів провідних країн у розвитку черліденгу з акцентом на модель (монополістичну чи конкурентну) в організації та управлінні видом спорту.

3.1. Підходи до розвитку черліденгу в Японії та Таїланді

Японія та Таїланд – дві азіатські країни зі своїми культурними особливостями, автентичним населенням та традиціями. Черліденг в цих країнах зародився майже одночасно в 1950-1960 роках, але свого інтенсивного розвитку почав набирати після 1980 років [39].

У 2001 році була заснована International Federation of Cheerleading (IFC), куди згодом, окрім країн-членів європейської асоціації, увійшла Японія – країна, де в 2001 в м. Токіо відбувся перший чемпіонат світу з черлідінгу.

В Японії черлідінг – є обов'язковою дисципліною у шкільній програмі, також практикується у багатьох коледжах і університетах [10]. За Японією до черлідерства долучилися Малайзія, Таїланд і Сінгапур.

Черліденг в Японії має особливе місце як спортивна діяльність та елемент культурного спадку. Його популярність в країні виходить далеко за межі звичайного виконання рухів та трюків, хоча це стало частиною спортивної та культурної індивідуальності Японії. Черліденг в Японії об'єднує молодь, сприяє здоровому способу життя та навчає командній співпраці [43].

Початок розвитку черліденгу в Японії припадає на період після другої світової війни, коли ця діяльність, спорт в цілому, почала активно розвиватися. З роками популярність черліденгу ставала все більшою, привертаючи увагу молоді та фанатів спорту. Поступово черліденг перетворився на важливу частину спортивного життя країни та знайшов власний стиль виконання.

Японський черліденг відрізняється від інших країн своєю унікальною атмосферою та елементами. Традиційні японські елементи, такі як кімоно або елементи культурного спадку, часто використовують у хореографії та костюмах. Це додає виступам особливого змісту та глибини. Тренування черлідерів в Японії базуються на високій технічній майстерності та фізичній підготовці. Учасники активно вдосконалюють акробатичні трюки, вивчають точність виконання рухів і танців, а також працюють над синхронізацією. Історія черлідінгу в Японії включає в себе створення різних організацій і чемпіонатів світу з черлідінгу, де японські команди здобували перемоги в різних категоріях.

Організаційна структура розвитку черлідінгу в Японії є досить складною та розгалуженою. В даній країні переважає конкурентна модель розвитку черліденгу, яка включає низку організацій, які активно просувають черлідінг як вид спорту [16]:

- Japan Federation for Sport Cheer & Dance (Cheer Japan) є важливою організацією, яка об'єднує черлідінг і танець в Японії. Вони організують змагання, сприяють розвитку навичок учасників і популяризації цих видів спорту серед молоді та громадськості [47];

- Japan Cheerleading Association (JCA) – ця федерація співпрацює з іншими міжнародними спортивними організаціями, такими як Міжнародний союз уболівальників (ICU), та координує участь японських команд у міжнародних змаганнях. JCA також надає директиви та стандарти щодо безпеки та етики в черліденгу в Японії [48];

- United Spirit Association Japan (далі – USA Japan) – це японська філія United Spirit Association, організації, яка навчає та розвиває змагання з чирлідінгу та танців [46].

З моменту свого заснування в 1950 році в Сполучених штатах зі штаб-квартирою на Західному узбережжі активно працювала як організація, яка викладає та рекламує танці, вправу та змагання, пов'язані з оркестром, зокрема черліденг, пісню/понг.

Компанія USA Japan була заснована в 1988 році як японська філія групи та займається рекламною діяльністю в Японії через заходи за кордоном, такі як проведення конкурсів і семінарів. Гасло USA Japan: «Ми підтримуємо тих, хто підтримує нас».

Foundation of the Japanese Cheerleading Association (FJCA) – ця організація була визнана Японським олімпійським комітетом та Міжнародною федерацією черліденгу (IFC) з 2010 року [47].

Основні підходи до розвитку черліденгу в Японії:

1. Університетський черліденг: Університетський черліденг в Японії є дуже популярним і розвинутим. Багато вищих навчальних закладів мають власні черлідерські команди, які виступають під час спортивних змагань.

2. Професійні команди: Японія також має професійні черлідерські команди, які підтримують спортивні команди та розважають глядачів на професійних спортивних заходах [57].

3. Черліденг як мистецтво: У Японії черліденг часто сприймається як вид мистецтва, і команди виконують складні хореографічні номери, включаючи танці, акробатичні елементи та підйоми.

4. Змагання і фестивалі: В Японії проводяться черлідерські змагання та фестивалі, на яких команди демонструють свої навички та конкурують за нагороди [33].

В свою чергу, черліденг в Таїланді є одним з основних компонентів спортивного та культурного життя країни. Його популярність зростає завдяки зусиллям команди тренерів та не байдужих до спорту людей.

Черліденг в Таїланді почав активно розвиватися у другій половині 20 століття. За відомостями, ця діяльність стала важливою частиною спортивної та розважальної культури Таїланду приблизно з 1970-х років. Однією з перших відомих команд на національному рівні була «Mahidol Angels», яка виконувала національні та традиційні рухи під час різних спортивних подій [45].

Таїландський черліденг часто включає елементи тайської культури, традиційні рухи та обрядовість. Для таїландських черлідерів характерна інтенсивна підготовка. Тренування включають фізичну вправність, а також роботу над хореографією та синхронізацією.

До основних підходів у розвитку черліденгу в Таїланді відносяться:

1. Тайландські школи і університети: Черліденг є популярним видом спорту в багатьох тайландських школах та університетах. Часто це пов'язано з підтримкою спортивних команд.

2. Тайландські черлідерські команди: Тайланд також має власні черлідерські команди, які виступають на різних заходах, включаючи спортивні змагання та розважальні шоу.

3. Міжнародні змагання: Таїландські черлідерські команди активно беруть участь у міжнародних черлідерських змаганнях та чемпіонатах і демонструють високий рівень підготовленості.

4. Популярність черліденгу як розважального виду: У Таїланді черліденг також розвивається як розважальний вид діяльності, і черлідери беруть участь у різних шоу та подіях [39].

Організаційна структура в Таїланді постійно розвивається та вдосконалюється.

Черліденг в Таїланді організований з урахуванням монополістичної моделі та розвивається через клуби, шкільні команди та національні об'єднання [16].

Cheerleading Association of Thailand (CAT) – організація, яка сприяє розвитку та координації цієї галузі на території Таїланду. Заснована в 1986 році, вона організовує змагання на національному рівні, сприяє участі спортсменів в міжнародних заходах та змаганнях. Організовує тренувальний процес та сприяє популяризації черліденгу. Таїландські черлідери досягли значних успіхів на міжнародних змаганнях та чемпіонатах. Технічна майстерність, виразність виступів та акробатичні навички привертають увагу суддів та глядачів [58].

Однак, варто зауважити, що підходи до черліденгу можуть варіюватися в різних регіонах обох країн. У деяких місцях черліденг акцентується на спортивному аспекті та підтримці команд, тоді як в інших місцях він більше спрямований на мистецький та розважальний напрям.

3.2. Європейські кращі практики з розвитку черліденгу (на прикладі Німеччини)

Черліденг вперше з'явився в Німеччині наприкінці 20-го століття, як форма розваги під час матчів американського футболу. Спочатку вболівальники часто асоціювалися з виступами у перерві та захопленими співами для підняття морального духу команди. Ці перші дні заклали основу для розвитку нової субкультури на німецькій спортивній сцені. У міру того, як популярність черліденгу зростала, фокус поступово перемістився від простої сторонньої підтримки до повноцінного спортивного змагання.

Для подальшого просування та організації спорту ентузіасти черліденгу в Німеччині об'єдналися, щоб створити федерації та асоціації. Ці організації мали на меті встановити стандартизовані правила, сприяти проведенню змагань і підтримувати почуття єдності серед вболівальників. Однією з ключових рушійних сил еволюції черліденгу в Німеччині стало зростання національних і міжнародних змагань. Ці події не лише дали платформу для команд, щоб продемонструвати свої навички, але й підживили дух змагання в спільноті. Згодом Німеччина стала приймати участь у престижних міжнародних змаганнях, що дозволило їй спортсменам порівняти свою майстерність із найкращими вболівальниками з усього світу.

Європейські кращі практики з розвитку черліденгу варіюються в залежності від країни, оскільки кожна має свою власну історію та підходи до спорту. Однак, для прикладу, розглянемо деякі практики розвитку черліденгу в Німеччині. В даній країні черліденг розвивається за монополістичною моделлю, що ми можемо бачити з наведеної нижче інформації [16]:

1. Створення національної федерації черліденгу: Це є важливим етапом розвитку цього виду спорту і розважального виступу в кожній країні. В Німеччині існує Національна федерація черліденгу та чірденсу/ The Cheerleading and Cheerdance Association Germany (CCVD), яка відома на світовому рівні, як «Deutscher Cheerleading und Cheerdance Verband e.V.» [64]. CCVD була заснована у 2007 році і є відповідальною організацією за розвиток та регулювання черліденгу та черденсу в Німеччині. CCVD виконує численні функції, включаючи створення стандартів та правил для черлідерських змагань та виступів, видачу ліцензій тренерам та суддям, організацію національних та міжнародних змагань, а також підтримку розвитку черліденгу на місцевому та національному рівнях. Завдяки роботі CCVD черліденг став більш популярним в Німеччині, і країна регулярно відправляє свої команди на міжнародні змагання, де вони демонструють високий рівень виконання та технічної майстерності. Також, CCVD співпрацює з іншими спортивними та

черлідерськими організаціями, щоб підтримувати та розвивати черліденг в Німеччині [40].

Створення національної федерації черліденгу є важливим кроком для стандартизації та розвитку цього виду спорту в країні.

2. Організація чемпіонатів і змагань: Ці події сприяють популяризації черліденгу, підвищенню рівня майстерності учасників та створенню сприятливої конкурентної атмосфери. Змагання у черліденгу можуть бути організовані на різних рівнях, починаючи від місцевих та регіональних і закінчуючи національними та міжнародними чемпіонатами. Це дозволяє командам розвиватися і піднімати свій рівень підготовки. У черліденгу існують різні формати змагань. Наприклад, можуть проводитися змагання за програмою, де команди виконують певний набір трюків та хореографічних виступів, або змагання за кращий виступ на спортивних заходах. Змагання у черліденгу зазвичай оцінюються суддями, які мають досвід у цій галузі. Судді виставляють бали за такі параметри, як хореографія, технічність трюків, синхронність, костюми та загальний враження. Можуть існувати свої сезони, коли проводяться основні змагання та чемпіонати. Календарі змагань часто публікуються національними та міжнародними федераціями черліденгу. Команди також готуються до змагань під керівництвом тренерів, які допомагають їм вдосконалювати хореографію, трюки та підготовку до виступу. Переможці та призери змагань отримують нагороди та визнання у черліденговій спільноті. Це стимулює команди до досягнення вищих результатів. Черліденгові змагання і чемпіонати також допомагають популяризувати цей вид спорту серед молоді та глядачів. Організація чемпіонатів і змагань є ключовим чинником у розвитку черліденгу, сприяючи підвищенню рівня професіоналізму та інтересу до цього виду спорту і розваг [22].

3. Підготовка тренерів: Розвиток черліденгу вимагає кваліфікованих тренерів. У Німеччині існують програми підготовки тренерів, які допомагають підвищувати рівень навчання та безпеки під час виконання акробатичних

елементів. Підготовка кваліфікованих тренерів є важливим аспектом розвитку черліденгу в Німеччині. Тренери відіграють ключову роль у навчанні та розвитку черлідерських команд, а також забезпеченні безпеки під час виконання акробатичних елементів. Підготовка кадрів у Німеччині відбувається як правило на тренерських курсах. Тут існують спеціалізовані тренерські курси, які призначені для осіб, які бажають стати черлідерськими тренерами. Ці курси надають знання та практичні навички, необхідні для навчання та керівництва черлідерськими командами. Після успішного завершення тренерських курсів учасники можуть отримати відповідну кваліфікацію і ліцензію, які дозволяють їм працювати як черлідерські тренери. Тренери також навчаються забезпечувати безпеку під час тренувань та виступів черлідерів. Це включає в себе навчання техніці виконання акробатичних рухів і знання першої допомоги. Підготовка тренерів також охоплює педагогічні аспекти, такі як керівництво командою, планування тренувань, мотивація та розвиток лідерських навичок. По завершенню курсів тренери мають можливість підвищувати свою кваліфікацію через постійне навчання та участь у семінарах і клініках. Крім того, тренери співпрацюють з національною федерацією черліденгу (CCVD), щоб дотримуватися стандартів та правил черліденгу в Німеччині [64].

4. Розвиток інфраструктури: Забезпечення відповідних тренувальних майданчиків і спортивних обладнань є важливим чинником для розвитку черліденгу в Німеччині. Інфраструктура включає в себе:

- Черлідерські зали: Спеціалізовані зали для тренувань, оснащені матами, тренувальним обладнанням та безпечними підлогами для виконання акробатичних елементів;

- Тренувальні майданчики: Майданчики для відкритих тренувань та виступів, де команди можуть практикувати хореографію та створювати виступи;

- Безпека і медичне обладнання: Наявність медичного обладнання та першої допомоги на майданчиках є важливою для забезпечення безпеки черлідерів під час тренувань та виступів;

- Змагальні майданчики: Для проведення чемпіонатів і змагань потрібні відповідні змагальні майданчики, які відповідають стандартам черліденгу [40].

5. Популяризація черліденгу серед молоді: Популяризація черліденгу серед молоді є важливим завданням для забезпечення залучення нових учасників у цей вид спорту та розваг. Для досягнення цієї мети проводяться наступні дії:

- співпраця зі школами та університетами для створення черлідерських команд і програм для студентів.

- залучення молоді до черліденгу через спеціальні клуби та організації для дітей та підлітків.

- проведення черлідерських виступів та демонстрацій на шкільних та міських заходах для привертання уваги молоді.

- використання соціальних мереж для популяризації черліденгу та демонстрації виступів та трюків.

Популяризація черліденгу серед молоді допомагає не лише залучити нових спортсменів, але і збільшити зацікавленість цим видом спорту у широкому загалі, створюючи своєрідну черлідерську спільноту в Німеччині [64].

6. Безпека і медичний контроль. Забезпечення безпеки учасників черліденгу – це одна з найважливіших практик у цьому виді спорту і розваги. Важливо забезпечити безпеку під час тренувань та виступів, а також вчасно реагувати на можливі травми. Детальніше про це:

- Медичний контроль: Регулярні медичні огляди для черлідерів є важливим аспектом безпеки. Медичні фахівці можуть виявляти потенційні проблеми здоров'я і надавати поради щодо їх лікування та профілактики.

- Травмопрофілактика: У черліденгу часто використовуються акробатичні елементи та підкидання, які можуть бути ризиковими для травм. Тренери повинні проводити навчання щодо правильної техніки та безпеки виконання трюків, а також вчить черлідерів як уникнути можливих травм.

- Перша допомога: Тренери та інші особи, які працюють з черлідерами, повинні мати навички надання першої допомоги у випадку травми. Швидка реакція та надання допомоги можуть значно покращити прогнози випадку травм.

- Засоби захисту: Важливо, щоб черлідери були обладнані відповідними засобами захисту, такими як гелінгарди для зубів та захисні шоломи, які можуть зменшити ризик травм голови та обличчя.

7. Співпраця з іншими країнами: Обмін досвідом і співпраця з іншими європейськими країнами є важливим елементом розвитку черліденгу і сприяє розширенню можливостей для міжнародних змагань і обміну знаннями, що допомагає покращити рівень майстерності та підготовки. Міжнародна спільнота черліденгу, співпраця з іншими країнами сприяє формуванню міжнародної спільноти черліденгу, де спортсмени, тренери та організатори можуть обмінюватися досвідом, ідеями та кращими практиками.

Зазначимо, що черліденг постійно розвивається, і кращі практики можуть змінюватися з часом. Досягнення успіху у розвитку черліденгу в Німеччині та інших європейських країнах вимагає поєднання організаційних, спортивних та навчальних зусиль.

Розвиток черліденгу в Німеччині є прикладом того, як із власної ініціативи та завзятості можна створити сильну та впливову спортивну галузь. Спільно з тим, історія німецького черліденгу про важливість розвитку інфраструктури, професійної підготовки та відкритості до нововведення [52].

Продовжуючи історію розвитку черліденгу в Німеччині, можна виділити кілька ключових аспектів, які сприяли успішному розвитку та визнанню цього виду спорту в країні:

1. Масовість та доступність. За останнє десятиліття черліденг у Німеччині став більш масовим та доступним. Відданість інклюзивності та обмеження вікових обмежень дозволили залучити до цього виду спорту людей різних вікових категорій. Молодь, дорослі та навіть пенсіонери можуть

займатися черліденгом, що сприяє активному та здоровому способу життя для всіх.

2. Технологічні інновації. Розвиток технологій також сильно вплинув на черліденг в Німеччині. Відеоаналіз, тренування в онлайн-режимах, використання спеціальних програм та додатків для тренувань дозволяють спортсменам покращити свої навички та максимально ефективно використовувати час.

3. Вплив на спортивну культуру. Черліденг в Німеччині також значно вплинув на загальну спортивну культуру країни. Він підвищив рівень інтересу до спорту, створив нові можливості для активного дозвілля та соціалізації, а також сприяв залученню більшої кількості людей до фізичної активності [55].

4. Міжнародний вплив та визнання. Німецькі черлідери здобули визнання на міжнародній арені завдяки своїм вражаючим виступам та високому професіоналізму. Вони виступають на міжнародних змаганнях, привертаючи увагу до високого рівня черліденгу в країні та сприяючи подальшому його розвитку.

Отже, розвиток черліденгу в Німеччині є свідченням того, як інновації, відкритість до нових ідей та завзяття можуть сприяти успішному розвитку спортивної галузі. Масовість, професіоналізм, інновації та міжнародне визнання роблять черліденг у Німеччині складником спортивної культури та активного способу життя.

3.3. Фактори успіху спортсменів з США

На сьогоднішній день, понад 3 000 000 дівчат і хлопців у США приєднуються до різних команд з черліденгу. І якщо раніше черліденг розглядався в основному як розвага, то тепер він займає гідне місце поряд із іншими видами спорту.

В Сполучених Штатах існує кілька федерацій та організацій, що займаються черліденгом. Організаційна система розвитку черліденгу

побудована на конкурентному підході, але все ж має свої особливості та переваги [16]. До найвідоміших організацій відносяться:

1. United States All Star Federation (USASF): Ця організація зосереджена на алл-стар черліденгу, який є однією з найпоширеніших форм черліденгу в США. USASF надає правила і стандарти для алл-стар черліденгу, організовує змагання та забезпечує безпеку в цій галузі [43].

2. National Federation of State High School Associations (NFHS): регулює вправи та змагання в гімназіях та старших школах, включаючи черліденг. Кожний штат має свій власний філіал NFHS, який встановлює правила та вимоги для гімназійного черліденгу [46].

3. National Cheerleaders Association (NCA): Ця організація спеціалізується на черліденгу та денс-тіму черліденгу на рівні університетів та гімназій. Вони організовують змагання, табори та навчальні програми для черлідерів.

4. Universal Cheerleaders Association (UCA): Як частина Varsity Spirit Corporation, UCA спеціалізується на гімназійному та університетському черліденгу. Вони організовують змагання, курси для тренерів і табори для черлідерів [46].

5. American Association of Cheerleading Coaches and Administrators (AACCA): зосереджена на навчанні та сертифікації тренерів черліденгу, а також на розробці безпечних стандартів для черліденгу [61].

Головним фактором успіху в черліденгу є не окремі здібності кожного спортсмена, а їх об'єднання в команду.

1. Шкільні групи підтримки: В навчальних закладах формуються спеціальні групи, що служать для підтримки різних шкільних спортивних команд. Період навчання в школі є ідеальним для початку занять черліденгом. Однією з найбільш традиційних форм черліденгу в школах є так звані «лінійні заводи», коли черлідери розташовуються вздовж поля або бігових доріжок навколо стадіону і, використовуючи свої дії, спонукають глядачів до активності та організовують вболівання на трибунах. Такі команди можуть також брати

участь у змаганнях, але їх основна мета – підтримка шкільних спортивних команд.

Цикл функціонування таких груп розпочинається влітку з літнього спортивного табору, восени вони виступають на футбольних матчах, взимку на баскетбольних і хокейних матчах, навесні проводять розгляд складу та проводять кастинг для заповнення вакантних місць в команді. На жаль, в Україні поки що відсутні аналогічні команди.

2. All star команди: Такі команди створюються з метою навчання та тренування черлідерів, які прагнуть брати участь у змаганнях, поліпшувати свою спортивну майстерність та досягати високих спортивних результатів. Ці команди формуються на базі спортивних залів All Star, де тренування проводять професійні тренери і хореографи. Основною метою їхньої підготовки є створення конкурентоспроможних виступів для участі в змаганнях різного рівня. Учасники відбираються залежно від віку та рівня підготовки, незалежно від місця проживання чи навчання.

Участь в таких командах є досить витратним заходом, оскільки спортсмени зобов'язані сплачувати оренду спортивного залу, роботу тренера та хореографа, костюми, а також мають витрати на подорожі на змагання [59].

3. Університетські команди в черліденгу: Університетські команди з черліденгу можна вважати унікальними, оскільки вони поєднують в собі особливості інших видів черлідінгу. Ці команди створюються для підтримки спортивних команд університетів у конкретних видах спорту (зазвичай найбільш популярних). Крім того, вони беруть участь у змаганнях і виступають перед аналогічними командами на різних рівнях, починаючи з регіонального та завершуючи міжнародними. Вигода таких команд полягає в тому, що вони мають більш професійний рівень підготовки, як у порівнянні зі шкільними командами, оскільки учасники належать до вищого рівня спортивної майстерності. У той же час, у таких командах відсутній змагальний тиск, як в All star командах, що дає спортсменам можливість одночасно підтримувати свою університетську команду та займатися черліденгом без стресу від змагань.

В США черлідери високого рівня мають певні переваги при вступі до університету і можуть отримувати стипендії за умови, що вони тренуються та виступають за університетську команду. Університетські команди з черліденгу фінансуються за рахунок бюджету університету. Спортивний сезон для університетських команд розпочинається навесні з проведення спеціальних сесій просмотру та відбору нових членів команди. Літом команда вирушає на тренувальний табір. Осінній сезон включає в себе ігри та тренування, що зазвичай займають багато часу. Розклад черлідерів обов'язково включає щонайменше три тренування на тиждень тривалістю 2-3 години, виступи на іграх команди щотижня, а також участь у поїздках на змагання. В Україні багато вищих навчальних закладів мають свої команди з черліденгу, що надає сприятливі умови для розвитку цього виду спорту, оскільки вони розполагають власною спортивною базою і мають кваліфікованих фахівців [43].

4. Професійні команди з черліденгу визначаються як групи підтримки професійних спортивних команд, що формуються при певному спортивному клубі і фінансуються ним. Головним завданням цих команд є підтримка та мобілізація глядачів під час матчів свого спортивного клубу. Вимоги до черлідерів у таких командах вельми високі: крім високого рівня спортивної підготовки, вони повинні мати привабливий зовнішній вигляд і здатність приковувати увагу аудиторії своєю харизмою. Учасники таких команд зобов'язані проживати в місті, де базується спортивний клуб, і не можуть пропускати тренування та ігри. Підбір до складу команди зазвичай проводиться в кінці гри сезону, і на нього мають право подавати як досвідчені члени команди, так і новачки. Виступи команд такого типу вимагають від учасників не лише високого рівня спортивної майстерності, але і хореографічних навичок та акторських здібностей.

Наступним етапом успіху є розроблення тренувального процесу відповідно до завдань, які стоять перед командою. Якщо команда спрямована на участь у змаганнях, то виконання спортивно-технічних вправ спортсменів на змаганнях є ключовим аспектом. Під час змагань спортсмени повинні

продемонструвати свою майстерність та морально-вольові якості на найвищому рівні. Для досягнення цього рівня готовності, який називається спортивною формою, спортсменам необхідно пройти через кілька факторів.

Фактори успіху спортсменів з черліденгу у Сполучених Штатах Америки:

1. Тривала індивідуальна підготовка: Успішні американські черлідери віддають велику увагу індивідуальному навчанню та підготовці. Це означає, що кожен спортсмен зосереджується на вдосконаленні своїх навичок та техніки. Вони проводять години тренувань щодо акробатичних рухів, гнучкості та координації. Важливо, щоб черлідери мали сильний особистий підхід до тренувань і дисципліновано дотримувалися графіку підготовки [63].

2. Командна робота і синхронізація: В черліденгу командна робота є ключовою. Американські черлідери відзначаються високим рівнем координації та синхронізації під час виконання складних рухів і підкидань. Команди навчаються працювати разом, слухати один одного та дотримуватися точного графіку виступів.

3. Спеціалізована тренувальна база: В Сполучених Штатах Америки багато черлідерських команд мають доступ до власних спеціалізованих тренувальних баз. Ці бази оснащені усім необхідним обладнанням для тренувань, включаючи акробатичні мати, тренувальні зони для хореографії та обладнання для тренувань виразності. Наявність відповідних умов для тренувань допомагає черлідерам досягати високого рівня підготовки [62].

4. Конкурентність і мотивація: У Сполучених Штатах Америки конкурентність у сфері черліденгу є дуже високою. Ця конкурентність спонукає черлідерів до досягнення вищих результатів і підвищення власної майстерності. Спортсмени мають велику мотивацію для перемоги та покращення своїх навичок.

5. Професійні тренери: Багато черлідерських команд в Сполучених Штатах Америки мають професійних тренерів, які володіють великим досвідом і знаннями у цій галузі. Вони мають глибокі знання у сфері техніки черліденгу,

психології та стратегії виступів. Професійні тренери допомагають спортсменам досягати вищих результатів та оптимізувати їхню підготовку [59].

6. Фізична підготовка і фітнес: Фізична підготовка є важливою частиною підготовки черлідерів в Сполучених Штатах Америки. Вони проводять тренування для підвищення міцності, гнучкості та витривалості. Фітнес та підтримання фізичної форми допомагають черлідерам виконувати складні акробатичні рухи та залишатися в хорошій формі протягом тривалих виступів.

7. Підтримка родини і громади: Родини, друзі та місцеві жителі активно підтримують черлідерів, відвідуючи їхні виступи та забезпечуючи психологічну підтримку. Багато черлідерів в Сполучених Штатах Америки вступають до спеціалізованих клубів і спортивних громадських організацій, де вони мають можливість обмінюватися досвідом, тренуватися разом та підтримувати один одного.

Узагальнюючи, успішність американських черлідерів обумовлена великою кількістю факторів, які включають в себе інтенсивну індивідуальну підготовку, високий рівень командної синхронізації, доступ до спеціалізованих тренувальних баз, конкурентну середовище, професійних тренерів, фізичну підготовку та підтримку з боку родини і громади. Ці фактори разом допомагають американським черлідерам досягати вражаючих успіхів та представляти свої команди на найвищому рівні як на національних, так і на міжнародних змаганнях.

Висновки до розділу 3

У розділі розглянуто різні підходи та практики щодо розвитку черліденгу, визначено ключові фактори успіху країн-лідерів.

1. В Японії черлідінг – є обов'язковою шкільною програмою, також практикується у багатьох коледжах і університетах. Організаційна структура розвитку черлідінгу в Японії є досить складною та розгалуженою. Країна притримується конкурентної моделі в управлінні розвитком черліденгу.

2. В Таїланді черліденг є одним з основних компонентів спортивного та культурного життя країни. Його популярність зростає завдяки зусиллям команди тренерів та не байдужих до спорту людей. Черліденг в Таїланді організований на основі монополістичної моделі управління у сфері черліденгу.

3. Розвиток черліденгу в Німеччині є свідченням того, як інновації, відкритість до нових ідей та завзяття можуть сприяти успішному розвитку спортивної галузі. Черлідінг в цій країні розвивається на засадах монополістичної моделі.

4. В Сполучених Штатах існує кілька федерацій та організацій, що займаються черліденгом. США практикує конкурентну модель організації та управління видом спорту та показує високий рівень його розвитку в усіх аспектах.

5. Незважаючи на культурні та організаційні відмінності, існують спільні риси та характеристики, які об'єднують черлідінг у Японії, Таїланді, Німеччині та Сполучених Штатах Америки. Виникнення майже в один період часу. У кожній країні проводяться черлідінгові змагання на різних рівнях. Якщо порівнювати популярність черліденгу, то безумовним лідером виступають Сполучені Штати Америки.

РОЗДІЛ 4

СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЧЕРЛІДЕНГОМ В УКРАЇНІ

4.1. Порівняльний аналіз вітчизняної та зарубіжних практик системи управління розвитку черліденгу

Одним з важливих аспектів організації спорту є питання монополії та конкуренції. Монополія означає, що управління, регулювання та контроль за цим видом спорту зосереджені в одній федерації або організації. У такій ситуації, ця федерація має повний контроль над спортивними подіями, правилами та розподілом ресурсів.

З іншого боку, конкуренція означає наявність кількох федерацій або організацій, які займаються розвитком виду спорту. Конкуренція забезпечує більшу свободу вибору для спортсменів, тренерів та організаторів змагань, а також стимулює інновації та покращення якості.

В Україні організаційно-управлінська система представлена трьома федераціями, що є прикладом конкурентної моделі:

1. Федерація черліденгу та мажорет спорту України заснована в 2015 році. Дана федерація була створена в Україні для розвитку та популяризації черліденгу та мажорет-спорту. Її основні функції, це сприяння організації черлідерських змагань, виступів і подій, як на місцевому рівні так і національному, вона популяризує черліденг та мажорет-спорт серед молоді та глядачів. Федерація є членом Всесвітньої федерації мажореток / Majorette World Federation (MWF) та організації Світові танці / The Dance Worlds.

2. Федерація чирлідінгу та чирспорту України [34] заснована в 2016 році. Ця федерація спеціалізується на розвитку черліденгу на всеукраїнському та регіональному рівнях. До основних її функцій відноситься підвищення ролі спорту у всебічному розвитку особистості, зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя, організація змагань, тренувань та виступів для черлідерських команд, проведення курсів та семінарів з підготовки,

перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців, тренерів, суддів з черліденгу. Впроваджує передовий досвід у практику діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл, загальноосвітніх навчальних закладів, вищих навчальних закладів країни. Федерація є членом Міжнародної федерації черліденгу / International Federation of Cheerleading (IFC), Європейської асоціації чирлідінгу / European Cheerleading Association (ECA) та Міжнародної асоціації мажорет-спорту / International Association of Majorette-Sport (IAM).

3. Національна Всеукраїнська федерація черліденгу (НВФЧ) [28] була заснована в 2004 році, як Національна федерація з черліденгу України, але згодом змінила свою назву на НВФЧ. До основних функцій НВФЧ відносить черлідерські змагання на національному рівні та сприяє розвитку черліденгу в Україні. Дана федерація організовує чемпіонати та кубки України та інші національні та регіональні заходи з черліденгу. Вона надає ліцензії тренерам та має право присвоювати спортивні звання спортсменам, встановлює правила та стандарти для черлідерських виступів, має право отримувати державну допомогу на проведення та організацію змагань, турнірів національного та міжнародного рівнів, активно працює над популяризацією черліденгу серед молоді та сприяє розвитку цього виду спорту в різних регіонах України. НВФЧ є членом Міжнародного черлідерського союзу / International Cheer Union (ICU) та Європейського черлідерського союзу / European Cheer Union (ECU).

На світовому рівні, кожна країна обирає зручну для себе модель організаційно-управлінської системи функціонування та розвитку в сфері черліденгу. Ми для порівняння обрали чотири наступні країни-лідери у даній сфері: Японія, Таїланд, Німеччина, США, які на нашу думку сприяють більшому розвитку цього виду спорту, регулярно приймають участь в міжнародних змаганнях та заходах та показують високі результати.

Порівнюючи організаційно-управлінські моделі розвитку черліденгу в вище зазначених країнах з вітчизняною моделю розвитку, можемо сказати, яка б не була модель, вона відіграє важливу роль у становленні та популяризації черліденгу в цій країні та за її межами на міжнародному рівні, розширює чи

навпаки звужує можливості участі в різноманітних міжнародних змаганнях та допомагає у співпраці черлідерських команд з усього світу.

Порівнюючи вітчизняну систему організації та управління черліденгом із зарубіжними практиками, ми можемо зробити висновок, що Україна наслідує тактику розвитку таких провідних країн світу, як Японії та США, тобто має конкурентну форму організації. Черліденг в цих країнах розвивається в більшій мірі завдяки клубній системі, також завдяки школам, коледжам та університетам (табл. 4.1).

Таїланд та Німеччина притримуються монополістичної моделі організаційно-управлінського розвитку черліденгу в своїх країнах. В цих країнах існує по одній федерації (організації), визнаній на національному рівні, які керують всім процесом розвитку черліденгу. Черліденг в Таїланді та Німеччині розвивається завдяки клубній системі, наразі, набирає свого розвитку ще в коледжах та університетах.

Великий вплив на формування в країнах різних організаційно-управлінських моделей розвитку черліденгу має утворення на міжнародному рівні кількох схожих об'єднань та асоціацій (International Federation of Cheerleading (IFC), International Cheer Union (ICU), World Cheerleading Association (WCA), Universal Cheerleaders Association (USA)). В результаті існує декілька чемпіонатів світу, а отже і чемпіонів та призерів цих змагань, що призводить до певної дезорієнтації суспільства.

Ці приклади демонструють, що на вітчизняному та зарубіжному рівні можуть існувати, як кілька національних федерацій, так і одна. До монополії у суспільства як правило негативне ставлення, а наявність декількох федерацій начебто є показником демократії і вільної конкуренції. Але для спорту, на нашу думку, монополістична модель є кращим варіантом, бо це упорядковує систему, робить її більш організованою і зрозумілою.

**Порівняння вітчизняної системи організації і управління черліденгом
з зарубіжними практиками**

Країна	Модель	Система організації	Міжнародні зв'язки
Україна	Конкурентна	Клуби ДЮСШ Університетські команди	Проведення спільних проектів з іншими федераціями та організаціями, як в Україні так і за її межами; Участь в міжнародних змаганнях та чемпіонатах; Участь в міжнародних навчаннях для тренерів та суддів.
Японія	Конкурентна	Клуби Школи Університетські команди	Обмін досвідом і організація спільних подій з міжнародними організаціями; Проведення та участь в міжнародних змаганнях; Проведення та участь в міжнародних тренінгах, майстер-класах, семінарах для суддів та тренерів.
Таїланд	Монополістична	Клуби Школи	Співпраця з іншими федераціями та організація спільних подій на міжнародному рівні; Участь в міжнародних змаганнях та чемпіонатах; Участь в міжнародних навчаннях для тренерів та суддів.
Німеччина	Монополістична	Клуби Коледжі Університетські команди	Організація та проведення спільних проектів з іншими федераціями та організаціями на міжнародному рівні; Організація та участь в міжнародних змаганнях та чемпіонатах; Участь в міжнародних навчаннях для тренерів та суддів.
США	Конкурентна	Клуби Школи Коледжі Університетські команди	Розвиток та популяризація черліденгу на світовому рівні; Співпраця з численними міжнародними та вітчизняними організаціями; Проведення та участь в міжнародних змаганнях; Проведення та участь в міжнародних тренінгах, майстер-класах, семінарах для суддів та тренерів; Впровадження нових тенденцій.

Наявність декількох федерацій з виду спорту на національному рівні, як правило, пов'язано з трьома причинами: 1) функціонуванням низки подібних міжнародних федерацій; 2) незадоволенням спортивної спільноти діяльністю

існуючої структури; 3) бажанням задовольнити власні амбіції окремих осіб. Але, поряд з тим, важливим і проблемним питанням для розвитку вітчизняного спорту, є ефективність діяльності організаційно-управлінських структур, її відповідність принципам належного врядування (прозорості, демократичності, соціальної відповідальності тощо).

Для підвищення ефективності розвитку виду спорту має функціонувати оптимальна модель організаційної системи його управління. Щодо черліденгу, то найкращий варіант – об'єднання зусиль існуючих органів управління, забезпечення через прозорі і зрозумілі всім механізми, що відображені у відповідних документах (статутах та ін.), змінність керівників, чесний і відкритий виборчий процес із врахуванням думок всіх зацікавлених сторін (спортсменів, тренерів, суддів, спортивних функціонерів), розробка стратегій і програм розвитку федерації і виду спорту, дотримання публічності економічної діяльності тощо.

4.2. Шляхи вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні

В межах даного наукового проекту організувалося експертне опитування керівників федерацій черліденгу та їх заступників, керівників спортивних клубів та тренерів з черліденгу в Україні (анкета у Додатку А). За результатами проведеного дослідження ми розроблено рекомендації з вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні.

Успішність розвитку черліденгу залежить від багатьох факторів, серед яких важливе місце відводиться структурі управління. За даними опитування респондентів, їх думки розподілилися на дві ключові категорії, щодо формату організаційного розвитку черліденгу (рис. 4.1).

Згідно з отриманими результатами опитування, більшість респондентів, а саме 53,80%, вірять в успішність розвитку черліденгу за умови існування однієї федерації (організації), тобто підтримують монополістичну модель розвитку

черліденгу в Україні. З іншого боку, 46,20% опитаних вважають, що успішний розвиток можливий при існуванні декількох федерацій, тобто виступають прихильниками конкурентної моделі.

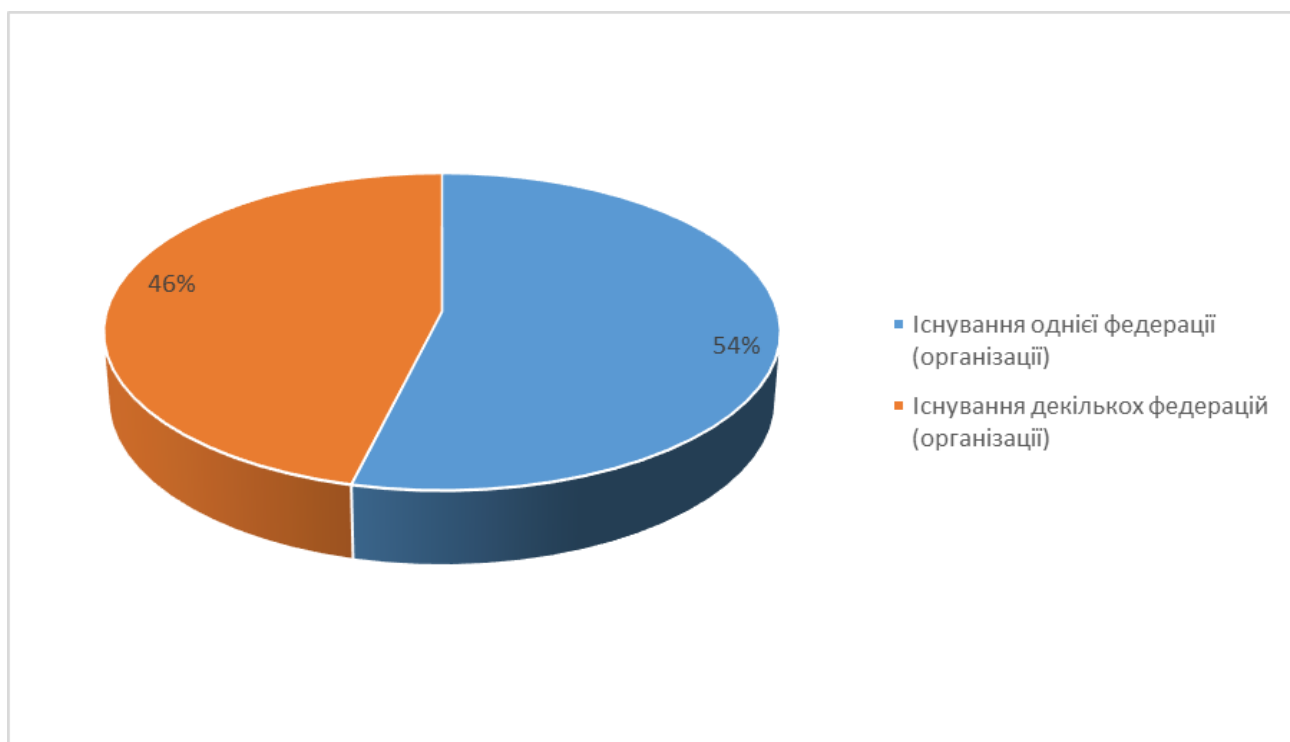

Рис. 4.1. Думка респондентів щодо необхідної кількості федерацій з черліденгу (n=13)

Цей розподіл думок вказує на різноманітні підходи до організації управління у світі черліденгу, як в Україні так і на міжнародному рівні і, ймовірно, визначає подальші напрямки розвитку цього виду спорту.

Результати експертного опитування представників черліденг-спільноти в Україні, зокрема керівників федерацій, їх заступників, керівників спортивних клубів та тренерів відображають погляди та досвід ключових гравців у цій галузі. Більшість федерацій, представлених респондентами, є членами міжнародних федерацій або організацій, що свідчить про активну взаємодію та включеність українського черліденгу у світовий спортивний контекст (табл. 4.2).

Результати експертного опитування керівників федерацій черліденгу та їх заступників, керівників спортивних клубів та тренерів з черліденгу в Україні

№	Питання	Так	Ні
1	Чи є федерація, учасником якої Ви є, членом Міжнародної федерації/організації?	76,9%	23,1%
2	Чи задоволені Ви функціонуванням та розвитком федерацій черліденгу в Україні?	53,8%	46,2%
3	Чи користуєтесь Ви сайтами федерацій черліденгу в Україні та закордонних?	77,0%	23,0%
4	Чи слідкуєте Ви за федераціями черліденгу в Україні у соціальних мережах?	92,3%	7,7%
5	Чи використовуєте інноваційні технології та підходи запозичені в закордонних колег в організаційних аспектах черліденгу в Україні?	53,8%	46,2%
6	Чи маєте ви контакти з іншими черлідерами та тренерами за кордоном?	69,2%	30,8%
7	Чи дотримується федерація черліденгу в Україні, до складу якої Ви входите, міжнародних стандартів і правил?	84,6%	7,7% (ні), 7,7% (вибірково)
8	Чи має федерація черліденгу в Україні, до складу якої Ви входите, належну систему відзначення досягнень черлідерів?	53,8%	46,2%
9	Чи є у Вас доступ до офіційних документів та правил черліденгу в Україні?	92,3% (7,7% - лише правил)	7,7%
10	Чи маєте партнерства з органами влади для підтримки розвитку черліденгу в Україні?	77%	23%
11.	Чи слідкуєте Ви за федераціями черліденгу в Україні у соціальних мережах?	92,3%	7,7%

Також, половина респондентів виражає певне незадоволення розвитком федерацій черліденгу в Україні, що може вказувати на потребу в удосконаленні стратегій та програм для підтримки цієї галузі. Більшість респондентів користується сайтами та соціальними мережами для отримання інформації від

федерацій та організацій черліденгу, що свідчить про важливість цих засобів для спілкування та інформування громадськості.

Значна кількість респондентів підтверджує наявність контактів з іншими черлідерами та тренерами за кордоном, що свідчить про важливість міжнародного обміну досвідом та навичками. Також, більшість опитаних вказали на дотримання їх федерацією міжнародних стандартів і правил, що важливо для забезпечення високого рівня професіоналізму та безпеки в цій галузі. Близько половини респондентів використовують інноваційні технології та підходи, отримані від закордонних колег, що вказує на важливість впровадження новаторських рішень для розвитку черліденгу в Україні.

На нашу думку для вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні, необхідно врахувати наступні шляхи та рекомендації.

1. Створення єдиного органу керівництва: об'єднання різних федерацій та асоціацій черліденгу в єдиний орган керівництва може сприяти координації розвитку цього виду спорту в Україні. Це дозволить згуртувати зусилля заради спільної мети, уникнути дублювання дій та покращити співпрацю між регіонами.

2. Збільшення інформаційної доступності: необхідно розробити або підтримати актуальність веб-сайтів для українських федерацій черліденгу з публікацією статутів, інформації про змагання, відомостей про найкращих спортсменів та інших актуальних матеріалів, які сприятимуть більшій прозорості, відкритості та доступності.

3. Розвиток спортивної інфраструктури: включає спортивні заклади та тренувальні центри, які потрібно забезпечувати необхідними умовами для тренувань та змагань в черліденгу. На нашу думку розвиток інфраструктури сприятиме популяризації цього виду спорту.

4. Підтримка молодих талантів – це сприяння та фінансова підтримка молодих спортсменів у черліденгу через стипендіальні програми та навчання відомих тренерів, що допоможе виявити і розвивати таланти.

5. Міжнародна співпраця: необхідно збільшити та зміцнити зв'язки і співпрацю з міжнародними федераціями та організаціями. Це українським федераціям черліденгу дозволить брати активну участь у міжнародних змаганнях та програмах обміну досвідом.

6. Впровадження інклюзивного підходу. Також одним із шляхів вдосконалення розвитку черліденгу в Україні, на нашу думку є розвиток інклюзивних програм для осіб з обмеженими можливостями, що допоможе розширити участь у черліденгу та підвищити рівень включення в спорт.

7. Популяризація черліденгу – це залучення медіа та соціальних мереж для популяризації черліденгу серед молоді та глядачів, що сприятиме збільшенню зацікавленості до цього виду спорту.

Отже, на нашу думку ці шляхи можуть сприяти вдосконаленню організаційних засад розвитку черліденгу в Україні та підвищити рівень цього виду спорту.

Висновки до розділу 4

Порівняльний аналіз української та зарубіжних систем організації та управління розвитком черліденгу дозволяє зробити висновок, що заснування на міжнародному рівні декількох схожих організацій призвело до формування відповідних організаційно-управлінських систем в низці країн: Японії, Таїланду, Німеччині, США та в Україні. В країнах, підходи яких до розвитку черліденгу ми вивчали, різняться моделі управління спортом: Японія, США та Україна притримуються конкурентної моделі розвитку черліденгу, Таїланд та Німеччина – монополістичної.

Аналізуючи вітчизняні федерації ми побачили, що кожна з них є автономною і входить до різних міжнародних організацій, проводить свої чемпіонати та різні змагання, а також має власних чемпіонів України, що в певній мірі сповільнює розвиток черліденгу в нашій країні та зменшує рівень конкурентності на міжнародній арені.

Проведене експертне опитування керівників федерацій та їх заступників, керівників клубів та тренерів з черліденгу дозволило окреслити шляхи вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні, а саме створення єдиного органу керівництва, об'єднання різних федерацій та асоціацій черліденгу в єдиний орган керівництва, збільшення інформаційної доступності, розвиток спортивної інфраструктури, підтримка молодих талантів, міжнародна співпраця, впровадження інклюзивного підходу.

Матеріали даного розділу опубліковано у науковій праці (тези) [16].

РОЗДІЛ 5

АНАЛІЗ ТА ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ І ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз і обговорення результатів дослідження вказують на деякі ключові аспекти та виклики, які впливають на розвиток цього виду спорту в Україні. В цьому розділі обговоримо головні висновки і висвітлимо їхні наслідки для подальших дій у галузі черліденгу в Україні.

Поняття організаційного забезпечення та його сутність: Перший підрозділ дослідження дозволив нам отримати розуміння поняття «організаційне забезпечення» в контексті черліденгу. Нами було визначено та досліджено, що організаційне забезпечення охоплює всі аспекти, необхідні для розвитку цього виду спорту, включаючи правові, адміністративні, технічні та фінансові. Це є ключовим фактором, що впливає на ефективність функціонування черліденгу в Україні. У контексті спорту, організаційне забезпечення визначається як процеси та структури, що допомагають забезпечити вдалу підготовку, проведення та контроль спортивних змагань, тренувань і інших спортивних заходів. Це включає в себе формування команд, розробку правил і регуляції, забезпечення безпеки учасників, привертання спонсорів і глядачів, а також ведення адміністративних і організаційних процесів, що допомагають спортивним подіям відбуватися успішно і згідно з встановленими стандартами.

Сучасні тренди в управлінні виду спорту: Дослідження підкреслило важливість врахування сучасних тенденцій у сфері управління черліденгом. Це означає, що федерації та організації повинні бути готові до використання сучасних методів і технологій для поліпшення якості навчання та популяризації цього виду спорту серед молоді. Сучасні тренди в управлінні видами спорту, зокрема черліденгом, відображають низку важливих змін та інновацій, спрямованих на покращення та розвиток цієї спортивної дисципліни. Важливо врахувати, що черліденг – це вид спорту, який включає в себе командні виступи, акробатичні елементи та хореографію, і він також піддається впливу сучасних тенденцій у спортивному управлінні. Також розглянули один з

цікавих підходів до управління видами спорту описаний в концепції «Спорт ком» Валентина Прибульського, який передбачає інтеграцію сучасних методів та принципів у спортивний менеджмент [65].

Хронологія формування організаційних засад функціонування черліденгу в світі та Україні: Аналіз історії розвитку черліденгу свідчить про поступовий розвиток та адаптацію цього виду спорту в Україні. Поява черліденгу в Україні та його подальший розвиток відображають важливі моменти в історії цієї галузі. В Америці черліденг вважається президентським видом спорту. Черлідерами у свій час були перші особи країни: Франклін Рузвельт, Дуайт Ейзенхауер і Джордж Буш. Також, розглянута хронологія формування організаційних засад функціонування черліденгу в світі свідчить про значний шлях розвитку цього виду спорту. З початку свого виникнення в американських університетах у 19 столітті, черліденг став не тільки частиною спортивних подій, але й об'єктом популярності серед жінок на початку 20 століття. Важливим кроком у формуванні організаційних засад було створення National Cheerleaders Association (NCA) в 1948 році, яка встановила стандарти і правила для черлідерів. Поступово черліденг набував популярності в Україні та за її межами, зокрема завдяки діяльності міжнародної організації ICU (International Cheer Union). Чемпіонати світу з черліденгу та рекреаційного черліденгу, які проводяться ICU, стали важливими подіями у цій галузі.

Проблеми пов'язані з системою управління розвитку черліденгу в Україні: Результати дослідження вказують на кілька серйозних проблем у сфері організації та управління черліденгом в Україні. До цих проблем відносяться недостатня фінансова підтримка, відсутність системи відзначення досягнень черлідерів, а також несистематизована робота федерацій та організацій.

Міжнародний досвід розвитку черліденгу в провідних країнах світу: у Сполучених Штатах Америки, черліденг активно розвивається на всіх рівнях та відзначається масовістю та популярністю серед молоді. Європейські країни, такі як Німеччина та Україна, показують високий рівень підготовки черлідерів та активно беруть участь у міжнародних змаганнях. У Східній Азії, зокрема в

Японії та Таїланді, черліденг є популярним видом спорту, де команди здобувають численні титули на міжнародних змаганнях. Аналіз цих країн показує високий рівень розвитку черліденгу та можливість вивчення найкращих практик для подальшого розвитку цього виду спорту в Україні.

В Японії черлідінг – є обов’язковою шкільною програмою, також практикується у багатьох коледжах і університетах. Організаційна структура розвитку черлідінгу в Японії є досить складною та різноманітною. Черліденг в Японії розвивається завдяки конкурентній моделі та включає безліч організацій, які активно просувають черлідінг як вид спорту, деякі з них: Japan Federation for Sport Cheer & Dance (Cheer Japan), Japan Cheerleading Association (JCA), United Spirit Association Japan (USA Japan), Foundation of the Japanese Cheerleading Association (FJCA).

В Таїланді черліденг є одним з основних компонентів спортивного та культурного життя країни. Його популярність зростає завдяки зусиллям команди, тренерів та не байдужих до спорту людей. Черліденг в Таїланді організований за принципом монополістичної моделі і розвивається через клуби, шкільні команди та національні асоціації. Одна з найбільш відомих - Cheerleading Association of Thailand (CAT).

Черліденг у Німеччині розвивається відповідно монополістичної моделі. В даній країні керівним органом у сфері черліденгу виступає - The Cheerleading and Cheerdance Association Germany (CCVD), яка заснована для нагляду за зростанням і розвитком черліденгу по всій країні. Однією з ключових рушійних сил еволюції черліденгу в Німеччині стало зростання національних і міжнародних змагань. Розвиток черліденгу в Німеччині є свідченням того, як інновації, відкритість до нових ідей та завзяття можуть сприяти успішному розвитку спортивної галузі. Масовість, професіоналізм, інновації та міжнародне визнання роблять черліденг у Німеччині складником спортивної культури та активного способу життя.

В Сполучених Штатах існує кілька федерацій та організацій, що займаються черліденгом. Це свідчить про те, що в даній країні розвивається

конкурентна модель організації та управління видом спорту. До найвідоміших організацій відносяться: United States All Star Federation (USASF), National Federation of State High School Associations), NCA (National Cheerleaders Association (NFHS), Universal Cheerleaders Association (UCA), American Association of Cheerleading Coaches and Administrators (AACCA). Головним фактором успіху в черліденгу є не окремі здібності кожного спортсмена, а їх об'єднання в команду: шкільні групи підтримки, all star команди, університетські команди в черліденгу та професійні команди з черліденгу. Отже, успішність американських черлідерів обумовлена великою кількістю факторів, які включають в себе інтенсивну індивідуальну підготовку, високий рівень командної синхронізації, доступ до спеціалізованих тренувальних баз, конкурентну середовище, професійних тренерів, фізичну підготовку та підтримку з боку родини і громади.

Незважаючи на культурні та організаційні відмінності, існують спільні риси та характеристики, які об'єднують черлідінг у Японії, Таїланді, Німеччині та Сполучених Штатах Америка. В цих країнах черлідінг визнається як спортивна діяльність, і він включає в себе елементи фізичного навантаження, акробатики, танцю та спільної роботи команди. Також у кожній країні проводяться черлідінгові змагання на різних рівнях, включаючи шкільні та університетські змагання, національні та міжнародні чемпіонати, де команди змагаються за нагороди та звання. Але у цих країнах існують різні організації та федерації, які підтримують та розвивають черлідінг, встановлюють правила та стандарти, організовують змагання та сприяють популяризації цього виду спорту. Кожна країна обирає самостійно якої моделі організаційно-управлінського розвитку їй дотримуватись, конкурентної чи монополістичної, і кожна з цих моделей має свої позитивні та негативні сторони в розвитку черліденгу. Головне, що черлідінг є міжнародним видом спорту, і всі ці країни співпрацюють між собою, беручи участь в міжнародних змаганнях та обмінюючися досвідом між собою.

Також описали шляхи вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні, а саме створення єдиного органу керівництва, об'єднання різних федерацій та асоціацій черліденгу в єдиний орган керівництва, збільшення інформаційної доступності, розвиток спортивної інфраструктури, підтримка молодих талантів, міжнародна співпраця, впровадження інклюзивного підходу.

Отже, розвиток черліденгу в Україні потребує системного підходу та оновлення організаційних засад. Для цього необхідно залучити фінансову підтримку, розробити систему відзначень, а також активізувати роботу федерацій та організацій, що займаються цим видом спорту. Результати дослідження створюють підґрунтя для подальших дій та розвитку черліденгу в Україні.

ВИСНОВКИ

1. Організаційна система управління черліденгом на міжнародному рівні представлена низкою організацій та федерацій, деякі з них: International Federation of Cheerleading (IFC), International Cheer Union (ICU), World Cheerleading Association (WCA), Universal Cheerleaders Association (USA), European Cheer Union (ECU), European Cheerleading Association (ECA) та інші, що призводить до формування на національному рівні мережі федерацій. Хоча як показав подальший детальний аналіз, кожна країна формує власну модель управління (монополістичну або конкурентну).

2. До проблем організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні відносяться: фінансові, відсутність інфраструктури, брак кваліфікованих тренерів та суддів, а також потреба в покращенні управлінської діяльності національних федерацій та організацій. Вирішення цих проблем вимагає спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи спортсменів, тренерів, організаторів та державні органи.

3. Вивчили організаційні засади розвитку черліденгу у провідних країнах-лідерах (Японія, Німеччина, Таїланд, США):

- в Японії черлідінг є обов'язковою шкільною програмою, також практикується у багатьох коледжах і університетах. Організаційна структура розвитку черлідінгу в Японії є досить складною та розгалуженою. Країна дотримується конкурентної моделі організаційних засад розвитку черліденгу;

- в Таїланді черліденг є одним з основних компонентів спортивного та культурного життя країни. Його популярність зростає завдяки зусиллям команди тренерів та не байдужих до спорту людей. Черліденг в Таїланді організований на основі монопольної моделі управління у сфері черліденгу;

- розвиток черліденгу в Німеччині є свідченням того, як інновації, відкритість до нових ідей та завзяття можуть сприяти успішному розвитку спортивної галузі. Черлідінг в цій країні розвивається на засадах монополістичної моделі.

- в Сполучених Штатах існує кілька федерацій та організацій, що розвивають черліденг. США практикує конкурентну модель організації та управління видом спорту та показує високий рівень розвитку в усіх його аспектах. Головним фактором успіху в черліденгу є не окремі здібності кожного спортсмена, а їх об'єднання в команду: шкільні групи підтримки, all star команди, університетські команди з черліденгу та професійні команди з черліденгу.

4. Порівняння вітчизняної системи організації і управління черліденгом з зарубіжними підходами дозволяє зробити висновок, що Україна впроваджує практику таких провідних країн світу, як Японії та США, тобто має конкурентну форму організації.

5. Шляхами вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні можуть бути: створення єдиного органу керівництва шляхом об'єднання різних федерацій та асоціацій черліденгу в єдиний орган керівництва, дотримання принципів належного управління в діяльності спортивних організацій, збільшення інформаційної доступності, розвиток спортивної інфраструктури, підтримка молодих талантів, міжнародна співпраця, впровадження інклюзивного підходу.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Створення центральної федерації (організації) черліденгу: об'єднання всіх клубів та команд під однією федерацією (організацією) для спрощення управління та координації діяльності.
2. Розробка чіткого регламенту: створення чіткого та однозначного регламенту для змагань, тренувань, оцінювання та інших аспектів діяльності.
3. Підтримка талановитих тренерів: забезпечення підтримки та навчання для тренерського складу для забезпечення високого рівня викладання та розвитку учасників.
4. Реклама та популяризація: проведення масштабних кампаній з просування черліденгу, в тому числі через соціальні мережі, медіа та участь у різноманітних спортивних заходах.
5. Розвиток базових програм: запровадження програм розвитку черліденгу в школах та університетах для популяризації цього виду спорту серед молоді.
6. Стимулювання співпраці з іншими федераціями: розробка партнерств із суміжними федераціями та спортивними організаціями для обміну досвідом та ресурсами.
7. Фінансова підтримка: залучення інвестицій та спонсорських коштів для забезпечення фінансової стабільності та розвитку черліденгу.
8. Молодіжна програма та розвиток талантів: створення програм розвитку для молоді та пошук та підтримка обдарованих черлідерів для забезпечення майбутнього успіху в цьому виді спорту.

Ці рекомендації допоможуть сприяти створенню стійкої та успішної системи черліденгу в Україні, сприяючи його популяризації та розвитку на національному та міжнародному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрієнко Г.С, Крикун Ю.Ю, Синиця С.В, Синиця Т.О, Тимошевська Л.Є. Черліденг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Київ; 2017. с.35-41.
2. Арканова А.А., Синиця С.В. Педагогічна доцільність експериментальної програми підготовки черлідерів-кадетів – 2020. С. 1-3.
3. Бала Т.В. Вплив вправ черлінгу на рівень розвитку координаційних здібностей дівчат середнього шкільного віку. Спортивний вісник Придніпров'я. Дніпропетровськ, 2008. № 3-4– С. 31-34.
4. Бала Т. М., Масляк І. П. Черліденг у фізичному вихованні школярів: Метод. посібник для вчителів фіз. культури загальноосвітніх навч. закладів. - Х.: ФОП Бровін О. В., 2014. - 144 с.
5. Блажко Н, Шинкарук О. Особливості виконання змагальної програми в командних дисциплінах черлінгу. Матеріали II Всеукраїнської електронної конференції з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії», 18 квітня 2019 року. К.:НУФВСУ; 14-6
6. Блажко Н. А., Шинкарук О. А Компоненти підготовки кваліфікованих спортсменок у черліденгу. Мат. XIII Міжнародної конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух»/ НУФВСУ. - Київ, 2020, С. 56-58.
7. Боляк А., Боляк Н. Вплив занять чирлінгом на формування лідерських якостей студентів вищих навчальних закладів. Спортивна наука України. 2018. № 2 (72). С. 61–67.
8. Боляк А. А. Черліденг. Правила змагань. К. Олімпійська література, 2015. 82с.
9. Бондар А., Петренко І., Томенко А. «Сучасні тенденції управління фізичною культурою і спортом в Україні» слобожанський науково-спортивний вісник. 2021, № 6(86), С. 57-63.

10. Воронова В.І, Крикун О.А. Проблеми психологічної підготовки спортсмена в черліденгу. Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності: Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції. 2019 жовтня 22; Київ. Київ; 2019. с.14-6.

11. Дейнеко А.Х, Марченков М.К, Красова І.В. Навчальний посібник з дисципліни «Теорія та методика обраного виду спорту» (спортивна гімнастика). Харків; 2018. с.178-187.

12. Департамент молоді та спорту: веб-сайт. URL: <https://dms.kyivcity.gov.ua/content/cherlideng.html> (дата звернення: 14.09.2023).

13. Дорофєєва Т., Приходько В. «Значення децентралізації для подальшого розвитку спорту в умовах України», Слобожанський науково-спортивний вісник, № 5(79), 2020. С. 12-19. URL: https://www.academia.edu/81273776/ЗНАЧЕННЯ_ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ_ДЛЯ_ПОДАЛЬШОГО_РОЗВИТКУ_СПОРТУ_В_УМОВАХ_УКРАЇНИ (дата звернення: 14.09.2023).

14. Джонсон Д. "Основи організації та управління спортивними подіями". Видавництво «Спортове видавництво», 2018, 23 с.

15. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров'я України». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 2-3, ст.41).

16. Згуровська А., Кропивницька Т. Монополія чи конкуренція: організаційні проблеми вітчизняного спорту (на прикладі черліденгу). Матеріали XVI між. конференції «Молодь та олімпійський рух». Київ. 2023, 19-20 с.

17. Зинченко И.А. Акробатическая подготовка в тренировочном процессе спортсменов-черлидеров на этапе специализированной базовой подготовки. Харьков, 2010. 56с.

18. Зинченко И.А. Особенности построения тренировочного процесса спортсменов в черлидинге на этапе специализированной базовой подготовки /

И.А. зинченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Харків: ХДАДМ (ХХІІ), 2009. – №3. – С. 52-55.

19. Кайзерова А. Психологічні бар'єри тренувальної та змагальної діяльності спортсменів з художньої гімнастики. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія, 3(52), 51-5.

20. Крикун, О.А. Психологічна характеристика особистості кваліфікованих спортсменок як критерій відбору в черліденгу : кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»; НУФВСУ. Київ, 2020. 94 с.

21. Клейнман К. "Черлідінг: історія та розвиток" (розділ у книзі "Спорт та фітнес: сучасні аспекти розвитку"). Видавництво "СпортПрес", 2010.

22. Крикун Ю.Ю. Особенности развития черлидинга как вида спорта в Украине. Фізичне виховання різних верств населення. 2007, № 7, С. 39 - 41.

23. Крикун Ю. Ю., Андрієнко Г. С. Черліденг: правила змагань. - К.: Вид-во ДУС, 2008. - 84с.

24. Крикун Ю.Ю. Характеристика змагальної діяльності спортсменів черліденгу. Слобожанський науково-спортивний вісник. Х. ХДАФК, 2009. № 2. С. 72-75.

25. МОК попередньо визнав черлідінг олімпійським видом спорту [Електронний ресурс]. – URL: <https://bukovina.biz.ua/news/49172/> (дата звернення: 14.09.2023).

26. Моргунов О. А. «Фізична культура та спорт як напрям публічного адміністрування в Україні», При-карпатський юридичний вісник. Випуск 2(27). 2019. С. 108-112 URL: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2\(27\).200](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2(27).200) (дата звернення: 14.09.2023).

27. Нікітенко С. «Фізична культура і спорт в Україні як самостійна галузь народного господарського комплексу в системі державного управління», Держава та регіони. Серія: Державне управління. №2 (58). 2017. С.89-92

28. Національна Всеукраїнська федерація з черліденгу. [Електронне джерело] <https://www.cheerleading.com.ua/rukovodstvo.html> (дата звернення: 14.09.2023).
29. Петренко О. "Сучасні тенденції у розвитку черлідінгу в Україні". Науковий журнал "Фізична культура і спорт", №3, 2019.
30. Іванченко Ю.М. Планування і організація тренувального процесу в черліденгу. Молода спортивна наука України, 2010. Т.1. С. 94-100.
31. Сміт А. "Організація та управління спортивними заходами". Видавництво "СпортНавігатор", 2017.
32. Сисюк В. М. «Ефективність державного регулювання процесів ведення громадянами здорового способу життя внаслідок фізкультурно-оздоровчої діяльності», Механізми державного управління. Публічне управління і адміністрування в Україні. Випуск 7. 2018. С. 62-65.
33. Сутула В. О. «Парадигма фізичної культури», Фізична культура, спорт та здоров'я нації, №8. 2019, С. 356-361.
34. Федерація чирлідінгу та чирспорту України [Електронне джерело] <https://cheerleading.org.ua/> (дата звернення: 14.09.2023).
35. Шинкарук О, Топол А. Психофізіологічні особливості гімнасток, які спеціалізуються в групових вправах художньої гімнастики. Теорія і практика фізичного виховання і спорту. 2017; 4:97-100
36. Шинкарук О., Блажко Н. Особливості підготовки спортсменок в індивідуальних та командних змаганнях з черлідінгу. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць. Випуск №.6. Житомир. 2018, 185–191.
37. Шинкарук ОА., Блажко НА. Особливості змагальних дисциплін у чирлідінгу. Матеріали XII міжн. конференції «Молодь та олімпійський рух». Київ. 2019, 193-4
38. Щербина А.А. Ретроспективний аналіз виникнення и розвитку черлідінга. Дніпропетровськ, 2013.
39. Шиян О. Історичні аспекти становлення та розвитку черліденгу у світі та в Україні. Дніпро. С. 196-200.

40. Byshevets N, Shynkaruk O, Stepanenko O, Gerasymenko S, Tkachenko S, Synihovets I, Filipov V., Serhiyenko K, Iakovenko O Development skills implementation of analysis of variance at sport-pedagogical and biomedical researches// Journal of Physical Education and Sport, Vol 19 (Suppl. issue 6), Art 311 pp 2086 – 2090, 2019
41. Britannica: <https://www.britannica.com/sports/cheerleading>, (дата звернення: 04.09.2023).
42. Bartoluci M., Omrčen D., Bartoluci S. Sport for All – its essence and the ways of its promotion // Making sport attractive for all, proceedings book / XVI European Sports Conference, Dubrovnik, September 24-26, 2003. – Zagreb: Ministry of Education and Sport of the Republic of Croatia, 2003. – P. 26–35.
43. Baumann W. Letter of the Secretary General // TAFISA Magazine. – 2007. – N 1.– P. 88–91.
44. Booth F., Lees S., Laye M. Why humans need to be active to stay healthy // Book of Abstracts of the 11th annual congress of the European College of Sport Science. – Cologne: Sportverlag Strauss, 2006. – P. 13.
45. Cheerleading from tryouts to championships\ Caitlin Leffel\ New-York 2007.
46. Coaching your cheerleading. American Sport Education Program\ Human Kinetics – 2009
47. Japan Federation for Sport Cheer & Dance (Cheer Japan). Сайт: <http://www.jfscheer.org/english.html> (дата звернення: 19.10.2023).
48. Japan Cheerleading Association (JCA). Сайт: <https://www.fjca.jp> (дата звернення 12.10.2023)
49. European Cheer Union: веб-сайт. URL: <https://www.cheerunion.eu>, (дата звернення: 11.09.2023).
50. European Cheerleading Association: : веб-сайт. URL: <https://www.ecacheer.org>. (дата звернення: 19.10.2023).
51. FIFA Ranking : веб-сайт. URL: <https://www.fifa.com/fifa-world-ranking/men?dateId=id14058> (дата звернення: 24.09.2023).

52. Governance in Europe. Book Series: Urban book Series. Springer, Cham. 2017. pp. 1–5.
53. Galan Y., Kozhokar M., Balatska L., Palichuk Y., Moroz O., Yarmak O., Determination of the interrelationships between the body composition of the young 18-19 year old men with the indicators of the cardiovascular system during physical education. Journal of Physical Education and Sport. 2018. Vol. 18, Art. 281. P. 1907-1911.
54. Kyslenko D., Bondarenko V., Shynkaruk O., Kryshevych O., Yukhno Yu, Kopotun I., Valentin Bondarenko, Golovanova N. Enhancing physical fitness of future national security specialists of Ukraine using team sports // Journal of Physical Education and Sport, Vol 20 (Suppl. issue 1), Art 54 pp 378 – 384, 2020
55. Prikhodko V., Tomenko O., Matrosov S., Chernihivska S. «Strategic Issues Of Public Governance In Sports Development In Ukraine», Sports science and human health, № 1(5), 2021.
56. Prykhodko V., Tomenko O. «Innovative Approach to the Strategic Management of the Olympic Sport Reform in Ukraine», Marketing and Management of Innovations, № 1, 2019 pp. 357-366. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.1-29> (дата звернення: 19.10.2023).
57. Pam Headridge, Nancy Garr Developing a successful cheerleading program\ Coaches Choice – United states – 2004.
58. International Cheer Union (ICU) URL: <https://cheerunion.org> (дата звернення: 19.10.2023).
59. Linda Rae Chapell Coaching cheerleading successfully / Human Kinetics, - USA. - 2005.
60. Leslie Wilson. The ultimate guide to cheerleading / Three rivers press, - New-York. – 2005
61. Miriam Lopez Cheerleading Technique, Training, Show/ Meyer\$Meyer sport 2003.
62. The Cheerleading Worlds, веб-сайт. URL: <https://thecheerleadingworlds.net>. (дата звернення: 14.09.2023).

63. Yarmak O., Kyselytsia O., Moseychuk Y., Dotsyuk L., Palichuk Y., Galan Y. Comparative analysis of parameters of the physical condition of 17-19-years-old male youths with different motion activity level. *Journal of Physical Education and Sport*. 2018. Vol. 18(1), Art. 37. P. 276-281.

64. Deutscher Cheerleading und Cheerdance Verband e.V." (DCCV). Сайт: <https://cheersport.de> (дата звернення: 10.10.2023)

65. Shinkaruk OA, Andrienko GS, Fedorchuk SV. Psychological and psychophysiological monitoring of the condition of qualified cheerleading athletes in the discipline of cheer-dance freestyle during preparation for the main competitions. *Sports medicine, physical therapy and occupational therapy*. 2022;1:49–59. DOI: <https://doi.org/10.32652/spmed.2022.1.49-59>

Анкета експертного опитування організаційних засад розвитку черліденгу в Україні.

Запитання   Відповіді   13   Налаштування

Анкета експертного опитування

Національний університет фізичного виховання і спорту України проводить дослідження організаційних засад розвитку черліденгу в Україні. В межах даного наукового проекту передбачена організація експертного опитування керівників федерацій черліденгу та їх заступників, керівників спортивних клубів та тренерів з черліденгу в Україні.

За результатами проведеного дослідження будуть підготовлені висновки і рекомендації щодо вдосконалення організаційного забезпечення розвитку черліденгу в Україні.

Анкетування є анонімним і не потребує внесення персональних даних.

Дякуємо за участь в анкетуванні!

У цій формі автоматично виконується збирання адрес електронної пошти всіх респондентів. [Змінити налаштування](#)

1. Членом якої федерації черліденгу Ви є/були? *

- Національної Всеукраїнської федерації черліденгу
- Федерації черліденгу та мажорет спорту України
- Федерації чирлідингу та чирспорту України
- Інше...

2. Чи є федерація, учасником якої Ви є, членом Міжнародної федерації/організації? *

- Так
- Ні

3. Якщо "ТАК", до складу якої міжнародної федерації/організації Ви входите?

Коротка відповідь
.....

4. Яку посаду Ви займаєте? *

- Президент федерації
- Заступник президента федерації
- Тренер
- Діючий спортсмен
- Керівник клубу
- Інше...

5. Скільки років ви працюєте у сфері черліденгу? *

- Менше 5 років
- 5-10 років
- Більше 10 років

⋮

6. На Вашу думку, від яких чинників залежить успішний розвиток черліденгу, як виду спорту, в Україні? *

*оберіть 5 найважливіших на Вашу думку.

- Популярність виду спорту
- Організаційна структура (наявність сильної національної федерації або об'єднання, яке займаєть...
- Державне фінансування
- Кваліфіковані тренери та судді
- Спортивна інфраструктура(спеціальні зали/бази для тренувань та проведення змагань)
- Спонсорська підтримка
- Освіта та безпека під час тренувального процесу
- Доступність для кожного
- Розвиток мережі спортивних клубів
- Відкриття відділень черліденгу в ДЮСШ
- Популяризація черліденгу через медіа, соціальні мережі
- Наявність програм/стратегій розвитку виду спорту
- Інше...

7. На Вашу думку, як краще для розвитку черліденгу? *

- Існування однієї федерації
- Існування декількох федерацій

8. Чи задоволені Ви функціонуванням та розвитком федерацій черліденгу в Україні? *

- Так
- Ні

9. Якщо "Ні", щоб ви виправили/додали?

Розгорнута відповідь

---

10. Чи користуєтесь Ви сайтами федерацій черліденгу в Україні та закордонних? *

- Так, користуюсь закордонними сайтами федерацій
- Так, користуюсь всіма сайтами федерацій, як Українських так і закордонних
- Ні, не користуюсь сайтами

11. Чи слідкуєте Ви за федераціями черліденгу в Україні у соціальних мережах? *

11. Чи слідкуєте Ви за федераціями черліденгу в Україні у соціальних мережах? *

Так

Ні

12. Чи вистачає Вам наданої інформації в соціальних мережах та на сайтах федерацій черліденгу в Україні? Щоб ви додали? *

Розгорнута відповідь

---

13. Чи використовуєте інноваційні технології та підходи запозичені в закордонних колег в організаційних аспектах черліденгу в Україні? *

B   *I*   U

Так

Ні

14. Якщо "ТАК" то які саме?

Розгорнута відповідь

---

15. Чи маєте ви контакти з іншими черлідерами та тренерами за кордоном? *

Так

Ні

16. Чи дотримується федерація черліденгу в Україні, до складу якої Ви входите, міжнародних стандартів і правил? *

Так

Ні

Інше...

17. Чи має федерація черліденгу в Україні, до складу якої Ви входите, належну систему відзначення досягнень черлідерів? *

Так

Ні

18. Чи співпрацює федерація черліденгу в Україні, до складу якої Ви входите, з міжнародними організаціями для розвитку черліденгу на міжнародному рівні? Якщо так, то з якими? *

Розгорнута відповідь

---

19. Чи є у Вас доступ до офіційних документів та правил черліденгу в Україні? *

- Так
- Ні
- Інше...

20. Чи має федерація черліденгу в Україні, до складу якої Ви входите, систему взаємодії з іншими спортивними федераціями для спільного розвитку черліденгу? Якщо так, то з якими? *

Розгорнута відповідь

---

21. Чи маєте партнерства з органами влади для підтримки розвитку черліденгу в Україні? *

Розгорнута відповідь

---

21. Чи маєте партнерства з органами влади для підтримки розвитку черліденгу в Україні? *

- Так
- Ні
- Інше...

22. Якщо маєте, то з якими органами влади?

Розгорнута відповідь

---

23. Напишіть коментарі чи пропозиції, щодо вдосконалення організаційних аспектів розвитку черліденгу в Україні? *

Розгорнута відповідь
